

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ympäristönsuojelulakia, jätelakia ja ympäristövahinkorahastosta annettua lakia.

Voimassa olevassa ympäristönsuojelulaissa kielletään aineen kaataminen rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa. Lain mukaan kiello ei kuitenkaan koske lumen kaatamista mereen. Esityksessä ehdotetaan kyseisen poikkeuksen poistamista niin, että kiello koskisi myös lumen kaatamista mereen. Lumenkaatoa koskevan muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Lisäksi esityksellä selvennettäisiin upottamis- ja hylkäämiskiellon sanamuotoa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ilmoituksenvaraisen eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettavan biokaasulaitoksen hyväksymisestä ympäristönsuojelulain mukaisessa ilmoitusmenettelyssä. Ilmoitusmenettely koskisi sellaisia eläinsuojan yhteyteen perustettavia biokaasulaitoksia, joissa käsitellään pääasiassa kyseisen eläinsuojan jätteitä. Ympäristöluvanvaraisten eläinsuojien yhteyteen perustettavat sekä eläinsuojista erilliset biokaasulaitokset säilyisivät luvanvaraisina. Lisäksi esityksellä ehdotetaan muutettavaksi jätelain säännöstä kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuudesta niin, että ilmoituksenvaraisissa biokaasulaitoksissa olisi pidettävä kirjaa jätteistä vastaavasti kuin ympäristöluvanvaraisissa biokaasulaitoksissakin.

Lisäksi esityksellä pantaisiin täytäntöön niin kutsutun teollisuuspäästödirektiivin muutokset, jotka koskevat vedyn tuotantoa sekä jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä. Vetyä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavat laitokset eivät enää tarvitsisi lupaa vedyn tuottamiseen veden elektrolyysillä. Tämän vuoksi tehtäisiin muutos myös ympäristövahinkorahastosta annettuun lakiin. Vetyä vesielektrolyysillä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavilta laitoksilta ei perittäisi ympäristövahinkomaksua.

Lisäksi muutettaisiin ympäristönsuojelulain säännöksiä, jotka koskevat jätteenpolttolainsäädännön soveltamista jätteen kaasutukseen ja pyrolyysiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.3.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Lumen kaataminen mereen	4
1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen	4
1.3 Biokaasulaitokset	5
1.4 Viittaus lannoitelakiin	5
1.5 Teollisuuspäästödirektiivin muutokset	5
1.6 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi	6
2.1 Lumen kaataminen mereen	6
2.1.1 Toiminnan ympäristöluvanvaraisuus	6
2.1.2 Lumeen liittyvä muu lainsäädäntö	6
2.1.3 Lumen mereen kaatamisen vaikutukset ja merenhoidon päämäärät	7
2.1.4 Lumen mereen kaataminen Helsingin Hernesaaren vastaanottopaikassa	7
2.1.5 Lumen mereen kaataminen satamissa	9
2.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen	10
2.3 Biokaasulaitokset	10
2.3.1 Biokaasulaitosten toiminta ja vaikutukset	10
2.3.2 Biokaasulaitoksia koskeva sääntely	11
2.4 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä	13
2.5 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi	15
3 Tavoitteet	16
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	17
4.1 Keskeiset ehdotukset	17
4.1.1 Lumen kaataminen mereen	17
4.1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen	17
4.1.3 Biokaasulaitokset	17
4.1.4 Viittaus lannoitelakiin	18
4.1.5 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä	18
4.1.6 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi	18
4.2 Pääasialliset vaikutukset	19
4.2.1 Lumen kaataminen mereen	19
4.2.1.1 Vaikutusten kohdentuminen	19
4.2.1.2 Ympäristövaikutukset	20
4.2.1.3 Taloudelliset vaikutukset	21
4.2.1.4 Vaikutukset viranomaisiin	22
4.2.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen	22
4.2.3 Biokaasulaitokset	22
4.2.3.1 Ympäristövaikutukset	22
4.2.3.2 Taloudelliset vaikutukset	24
4.2.3.3 Vaikutukset viranomaisiin	25
4.2.4 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä	25
4.2.4.1 Ympäristövaikutukset	25

4.2.4.2 Taloudelliset vaikutukset	25
4.2.4.3 Vaikutukset viranomaisiin	26
4.2.5 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi	26
4.2.5.1 Ympäristövaikutukset	26
4.2.5.2 Taloudelliset vaikutukset	27
4.2.5.3 Vaikutukset viranomaisiin	27
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	27
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	27
5.1.1 Lumen kaataminen mereen	27
5.1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen	28
5.1.3 Biokaasulaitokset	28
5.1.4 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä	29
5.1.5 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi	30
6 Lausuntopalaute	30
7 Säännöskohtaiset perustelut	33
7.1 Ympäristönsuojelulaki	33
7.2 Jätelaki	36
7.3 Laki ympäristövahinkorahastosta	36
8 Lakia alemman asteinen sääntely	36
9 Voimaantulo	36
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	37
10.1 Yhdenvertaisuus	37
10.2 Ympäristöperusoikeus	37
10.3 Elinkeinovapaus	38
10.4 Ympäristövahinkorahastolain muuttaminen	39
LAKIEHDOTUKSET	40
1. Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta	40
LIITE 1	42
LUVANVARAISET TOIMINNAT	42
LIITE 4	43
ILMOITUKSENVARAISET TOIMINNAT	43
2. Laki jätelain 118 §:n muuttamisesta	44
3. Laki ympäristövahinkorahastosta annetun lain liitteen 1 kohdan D muuttamisesta	45
LIITE 1	46
VUOSITTAINEN YMPÄRISTÖVAHINKOMAKSU	46
LIITTEET	48
RINNAKKAISTEKSTIT	48
1. Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta	48
2. Laki jätelain 118 §:n muuttamisesta	53
3. Laki ympäristövahinkorahastosta annetun lain liitteen 1 kohdan D muuttamisesta	54

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Lumen kaataminen mereen

Ympäristöministeriö on tehnyt selvityksen lumen mereen kaatamisen kieltämisestä (Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:25). Selvityksessä tarkasteltiin kuntien alueelta kerätyn lumen mereen sijoittamisen yleisyyttä ja lumen mereen sijoittamisesta aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia sen arvioimiseksi, onko toimintaa tarpeen kieltää lainsäädännössä. Selvityksen mukaan lunta sijoitettiin mereen vain yhdessä tarkastelluista kunnista, Helsingin Hernesaassa. Lumen sijoittamista sisävesiin ei ilmennyt. Selvityksessä lumen mereen sijoittamisen merkittävimpien ympäristövaikutusten katsottiin liittyvän roskaantumiseen ja negatiivisiin imagokysymyksiin. Lumen haitallisten tai rehevöitymistä aiheuttavien aineiden pitoisuuksien katsottiin olevan niin pieniä, etteivät ne aiheuta merkittävää riskiä ympäristölle.

Selvityksessä katsottiin, että lumen mereen sijoittamisen kieltäminen tai ympäristölupa- ja seurantavelvollisuuden asettaminen olisivat olleet ylimitoitettuja toimenpiteitä, koska lumen kaataminen koski vain yhtä paikkaa. Sen sijaan selvityksessä todettiin, että lumen mereen sijoittaminen voitaisiin tarvittaessa kieltää ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisilla ympäristönsuojelumääräyksillä ottaen huomioon kuntien paikalliset olosuhteet.

Helsingin kaupunki on sittemmin 28.10.2022 hakenut ympäristölupaa lumen mereen kaatamiseen Hernesaaren lumenvastaanottoaika-alueella. Luvan hakemisen perusteena on ympäristönsuojelulain 27 §, joka koskee yleistä luvanvaraisuutta. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus oli 11.4.2022 antanut Helsingin kaupungille lausunnon, jonka mukaan Hernesaaren lumenvastaanottoaika-alueella toiminnalle tulee hakea ympäristölupaa. Lausunnossa Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus katsoi, että toiminnalle tulee hakea ympäristölupaa ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 1 kohdan perusteella. Toiminnasta saattaa aiheutua vesistön pilaantumiseen rinnastettavaa pilaantumista merialueella. Ympäristölupa lumen meren kaatamiseen myönnettiin aluehallintoviraston päätöksellä (nro 237/2023) 13.9.2023. Ympäristölupa on myönnetty määräaikaisena kahdeksaksi vuodeksi, sillä aluehallintovirasto katsoi sen olevan riittävä aika Hernesaaren merivastaanottoaika-alueen korvaavan kapasiteetin järjestämiseksi.

Hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus lumen mereen kaatamisen lopettamisesta. Hallitusohjelman mukaan hallitus lopettaa lumenkaadon vesistöihin (Hallitusohjelman luku 7, Puhtaan energian Suomi, s. 155).

1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen

Ympäristönsuojelulain 18 §:n säännöstä merta koskevista erityisistä kielloista selvennettäisiin. Erilaiset ilmastonmuutoksen hillintään sekä vesistöjen ravinteiden sitomiseen liittyvät tutkimus- ja pilotointihankkeet ovat lisääntyneet. Niissä mereen lasketaan ainetta muussa kuin hylkäämistarkoituksessa. Hankkeissa esimerkiksi levitetään kaivosten sivukiveä mereen hiilidioksidin sitomistarkoituksessa tai merkeä fosforin sitomiseksi. Siksi 18 §:n mukaisen mereen laskemiskiellon eli niin kutsutun dumpppauskiellon tulkintaa ja soveltumista kyseisiin hankkeisiin selvennettäisiin.

1.3 Biokaasulaitokset

Ympäristönsuojelulain soveltamisessa ja tulkinnassa on ollut epäselvyyksiä silloin, kun biokaasulaitos perustetaan eläinsuojan yhteyteen. Tulkinnassa on ollut haasteita erityisesti liittyen siihen, voidaanko ja millä edellytyksin biokaasulaitos hyväksyä ympäristönsuojelulain (527/2014) 10 a luvun mukaisessa ilmoitusmenettelyssä osana eläinsuojan toimintaa. Sääntelyn selkeyttämiseksi hallituksen esityksessä säädettäisiin ilmoituksenvaraisten eläinsuojien ja niitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettavien, kyseisen eläinsuojan jätteitä käsittelevien biokaasulaitosten hyväksymisestä ilmoitusmenettelyssä.

Biokaasulaitoksia koskevan muutoksen tarkoitus on sujuvoittaa biokaasulaitosten perustamista ja selvittää lain tulkintaa. Muutos osaltaan tukisi hallitusohjelman biokaasua koskevien kirjausten toteutumista. Hallitusohjelmassa mainitaan esimerkiksi, että hajautettu maataloilla tapahtuva biokaasutuotanto parantaa huoltovarmuutta sähkön, lämmön ja liikennepolttoaineiden osalta sekä parantaa lannan ravinteiden käyttökelpoisuutta ja omavaraisuutta. Hallitusohjelman mukaan biokaasutuotannon luvitusta nopeutetaan. Hallitusohjelmaan on kirjattu myös, että biokaasutuotannon kehittämistä ja aloittamista sekä biokaasun monipuolista käyttöä edistetään.

1.4 Viittaus lannoitelakiin

Ympäristönsuojelulain 32 §:n (poikkeus eräiden jätteiden käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta) viittaus lannoitevalmistelakiin (539/2006) korvattaisiin viittauksella lannoitelakiin (711/2022). Lannoitevalmistelaki on kumottu 16.7.2022 alkaen.

1.5 Teollisuuspäästädirektiivin muutokset

Teollisuuden päästöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2010/75/EU, jäljempänä teollisuuspäästädirektiivi) päivitys (EU) 2024/1785 on julkaistu virallisessa lehdessä 15.7.2024. Direktiivin liitettä I muutettiin päivityksessä niin, että vedyn tuotanto veden elektrolyysillä ei enää edellytä ympäristölupaa, jos vedyn tuotantokapasiteetti on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa. Vastaava muutos tehtäisiin ympäristönsuojelulakiin. Koska vedyn tuotanto veden elektrolyysillä ei enää edellyttäisi ympäristölupaa, toimintaan ei myöskään liittyisi velvollisuutta maksaa ympäristövahinkorahastosta annetun lain (1262/2022) mukaista ympäristövahinkomaksua. Ympäristövahinkomaksuvelvollisuuden poistaminen edellyttää muutosta ympäristövahinkorahastosta annettuun lakiin.

Teollisuuspäästädirektiivin päivityksessä muutettiin direktiivin 42 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa niin, että direktiivin IV lukua jätteenpoltto- ja rinnakkaispolttolaitosten erityissäännöksistä ei sovelleta kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttava polttoaineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, ja jos muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto. Vastaava muutos tehtäisiin ympäristönsuojelulakiin.

1.6 Valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä. Esitys on ollut lausuntokierroksella 25.4.–6.6.2024 välisenä aikana. Valmisteluasiakirjoihin voi tutustua osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM047:00/2023>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lumen kaataminen mereen

2.1.1 Toiminnan ympäristöluvanvaraisuus

Ympäristönsuojelulain 18 §:n 2 momentin mukaan Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeelle ei saa upottamis- tai muussa hylkäämistarkoituksessa laskea jätettä tai muuta ainetta suomalaisesta tai ulkomaisesta aluksesta, jäällä liikkuvasta ajoneuvosta, ilma-aluksesta tai merensuojelulain 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettusta avomeriyksiköstä taikka upottaa tai hylätä alusta, avomeriyksikköä tai ilma-alusta ottaen huomioon, mitä vastaavasta toimesta talousvyöhykkeen ulkopuolella säädetään merensuojelulain 7 §:n 3 momentissa. Sama koskee aineen kaatamista rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa.

Ympäristönsuojelulain 18 §:n 3 momentin mukaan 2 momentissa tarkoitettu kieltö ei koske lumen kaatamista mereen. Voimassaolevaa lakia edeltävässä ympäristönsuojelulaissa (86/2000) merta koskevat erityiset kiellot ja lumenkaatoa koskeva poikkeus olivat 9 §:ssä. Silloisen hallituksen esityksen (HE 84/1999) mukaan ehdotonta kieltöä ei sovellettaisi lumenkaatopaikkoihin tai vastaavaan lumen kaatamiseen mereen. Hallituksen esityksen mukaan kyseinen toiminta voi aiheuttaa roskaantumista tai paikallista vesien pilaantumista, joten siihen voitaisiin edellyttää ympäristölupaa vesistön pilaantumisen vuoksi lain 28 §:n 2 momentin 1 kohdan perusteella tai soveltaa jätelain 19 §:n mukaista roskaamiskieltoa.

Lumenvastaanottoaikan perustaminen maalle tai merelle ei siis ole suoraan ympäristönsuojelulain nojalla ympäristöluvanvaraista toimintaa, mutta siihen voivat soveltua tietyt ympäristönsuojelulain säännökset. Toiminta voi olla luvanvaraista esimerkiksi ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 1 kohdan perusteella. Lain 27 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan ympäristölupa on oltava toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta. Lisäksi 2 kohdan mukaan ympäristölupa on oltava jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista ja 3 kohdan mukaan toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

2.1.2 Lumeen liittyvä muu lainsäädäntö

Myöskään maankäyttö- ja rakennuslaissa ei ole nimenomaisesti säädetty, että lumen läjittäminen edellyttäisi rakentamis- tai toimenpidelupaa. Maankäyttö- ja rakennuslain 126 §:ssä kuitenkin säädetään, että rakennuslupa sijasta rakentamiseen voidaan hakea toimenpidelupa sellaisten rakennelmien ja laitosten, kuten maston, säiliön ja piipun pystyttämiseen, joiden osalta lupa-asian ratkaiseminen ei kaikilta osin edellytä rakentamisessa muutoin tarvittavaa ohjausta. Toimenpidelupa tarvitaan lisäksi sellaisen rakennelman tai laitoksen pystyttämiseen ja sijoittamiseen, jota ei pidetä rakennuksena, jos toimenpiteellä on vaikutusta luonnonoloihin, ympäröivän alueen maankäyttöön taikka kaupunki- tai maisemakuvaan. Ympäristöluvan sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukainen toimenpideluvan tarve on siten arvioitava tapauskohtaisesti.

Lumen keräämiseen liittyvät lisäksi tietyt kunnossapitoon ja pelastusteihin liittyvät säännökset. Kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain (669/1978) 2 luvussa säädetään kunnossapidosta. Lain 3 §:n 1 momentin mukaan kadun kunnossapito käsittää ne toimenpiteet, joiden tarkoituksena on pitää katu liikenteen tarpeiden edellyttämässä tyydyttävässä kunnossa. Lain 3 §:n 4 momentin mukaan kadun kunnossapito käsittää myös ne

toimenpiteet, jotka talvella ovat tarpeellisia kadun pysyttämiseksi 1 momentin mukaisessa kunnossa, kuten lumen ja jään poistamisen, kadun pinnan pitämisen tasaisena, liukkauden torjumisen, liukkauden torjumiseen käytetyn kiviaineksen poistamisen sekä katuojien, sadevesikourujen ja -kaivojen avoinna pitämisen. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan kadun kunnossapito kuuluu kunnalle.

Pelastuslaissa (379/2011) säädetään muun muassa kiinteistöjen pelastustesteistä. Lain 11 §:n 1 momentin mukaan kiinteistön omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että hälytysajoneuvoille tarkoitetut ajotiet ja muut kulkuyhteydet (pelastustiet) pidetään ajokelpoisina ja esteettöminä ja että ne on merkitty asianmukaisesti. Velvollisuus korostuu erityisesti talvella.

2.1.3 Lumen mereen kaatamisen vaikutukset ja merenhoidon päämäärät

Lumen mereen kaatamisen kieltämisestä tehdyn selvityksen (Ympäristöministeriö, 2020) johtopäätösten mukaan vesistöihin tapahtuvan lumenkaadon merkittävimmät vaikutukset ovat roskaantuminen sekä toiminnan kansalliset ja kansainväliset imagovaikutukset. Selvityksen mukaan mereen päätyy normaalilumisena talvena Helsingin edustalla useita tuhansia kiloja roskaa ja arviolta yli viisikymmentä miljoonaa mikromuovipartikkeliä lumenkaadon seurauksena. Selvityksessä roskatyypeistä nostetaan esille erityisesti tupakantumpit, jotka ovat ympäristöministeriön teettämän selvityksen (Ekroos ym., 2019) mukaan suurin kertakäyttömuovidirektiivin soveltamisalaan kuuluva, roskaantumista aiheuttava tuoteryhmä Suomessa. Mereen päätyessään tupakantumpit jauhautuvat vähitellen mikromuoviksi.

Selvityksessä todetaan, että haitta-aineiden osalta lumenkaato vesistöihin ei todennäköisesti muodosta merkittävää kulkeutumisreittiä vesi- tai meriympäristöön. Tiesuola muodostaa korkeintaan paikallisen ja ajallisesti rajoittuneen ekologisen riskitekijän erityisesti sulamiskauden alussa, eikä läjitettävä lumi sisällä niin suuria määriä raskasmetalleja, että siitä arvioitaisiin aiheutuvan merkittävää ympäristöriskiä. Selvityksen mukaan on lisäksi todennäköistä, että lumen vähäisen typpipitoisuuden vuoksi rehevöitymistä lisäävä vaikutus on kokonaisuuden kannalta merkityksetön.

Merenhoidon yleisenä päämääränä on, ettei roskaantuminen ominaisuuksiltaan eikä määrältään aiheuta haittaa rannikko- ja meriympäristölle. Roskaantumisen vähentäminen on tavoitteena merenhoidon järjestämistä koskevan valtioneuvoston asetuksen (980/2011) mukaisessa Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027. Toimenpideohjelmaan on kirjattu roskaantumisen vähentämistä koskevaksi ympäristötavoitteeksi ja indikaattoriksi, jolla tavoitteiden toteutumista seurataan vuosina 2018–2024, että muovin määrä meriympäristössä laskee vähintään 30 prosenttia vuoden 2015 määrästä.

2.1.4 Lumen mereen kaataminen Helsingin Hernesaaren vastaanottopaikassa

Hernesaaren lumen merivastaanottopaikka on toiminut vuodesta 1986. Hernesaaren merivastaanottopaikkaan on toimitettu 25–45 prosenttia Helsingistä talvisin kerätystä lumesta. Lumen mukana mereen päätyy epäpuhtauksia ja kiintoainesta, kuten hiekoitussepeleitä ja roskaa. Helsingin kaupungin mukaan talvikauden jälkeen vastaanottoalueen merenpohja ruopataan ja kiintoaines ja kelluvat jätteet kerätään pois. Vastaanottoalueen ja sen lähiympäristön merenrantoja siivotaan säännöllisesti jäiden lähdettyä.

Hernesaareen tuodaan lunta pääasiassa Helsingin kantakaupungin julkisilta ja yksityisiltä katualueilta sekä kiinteistöiltä. Helsingin kaupungin mukaan keskimääräisenä talvena lunta

vastaanotetaan Hernesaareen noin 15 300 kuormallista eli noin 230 000 m³. Lumen kiintoainesta ja roskaisuutta on selvitetty Ramboll Finland Oy:n tekemissä tutkimuksissa vuosina 2021 ja 2022. Vuoden 2021 selvityksen mukaan yhden lumikuorman mukana mereen kulkeutuu noin 255 kg kiintoainesta, noin 1,2 kg roskia ja noin 2,5 g mikromuoveja.

Keskimääräisenä talvena lumen mukana mereen päätyy noin 2 200 tonnia kiintoainesta. Lumen sisältämässä kiintoaineksessa on todettu yksittäisiä kohonneita pitoisuuksia (antimoni, kromi, nikkeli, sinkki), jotka ylittävät maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (214/2007) kynnysarvot. Lisäksi lumen kiintoaineksessa on ajoittain todettu kohonneita, alemman ohjearvon ylittäviä pitoisuuksia öljyhiilivetyjä. Roskia todettiin lumessa noin 67–80 g/m³ (raekoko 2–63 mm) vuonna 2021 ja noin 40 g/m³ (raekoko yli 5 mm) vuonna 2022. Aistinvaraisesti todetut roskat koostuivat muun muassa bitumista, muovista, pahvista, lasista, alumiinista sekä yksittäisistä tupakan filttereistä. Yhden lumikuorman kiintoaineksesta noin 0,6 prosenttia koostuu roskasta ja noin 0,001 prosenttia mikromuovista. Keskimäärin talven aikana lumen mukana mereen päätyy noin 9 200–18 400 kg roskaa. Kaikissa tutkituissa luminäytteissä todettiin mikromuoveja. Vuonna 2021 mikromuoveja todettiin keskimäärin 303 µg/l ja vuonna 2022 niiden keskimääräinen pitoisuus oli 93 µg/l. Mikromuovien yleisin muovilaji on polyeteeni.

Helsingin kaupunginvaltuusto on antanut ohjeen merivastaanotosta luopumisesta pitkällä aikavälillä. Helsingin kaupunki kokeilee uusia lumen sulatus- ja käsittelymenetelmiä ja niiden tuloksia hyödynnetään kaupungin lumenkäsittelyverkoston suunnittelussa. Tällä hetkellä Helsingin kaupunki on suunnitellut lopettavansa lumen kaatamisen mereen vuoteen 2033 mennessä. Helsingin mukaan tavoitteena kuitenkin on, että Hernesaaren merivastaanottopaikka toimisi varavastaanottopaikkana. Helsingin mukaan muilla vastaanottomenetelmillä ei toistaiseksi voida korvata Hernesaaren kapasiteettia. Kyläsaaren ja Oulunkylän vastaanottopaikat poistuvat käytöstä lähivuosina, mikä lisäksi pidentää keskimääräistä kuljetusmatkaa ja korostaa Hernesaaren lumen vastaanottopaikan merkitystä entisestään.

Helsingin kaupunki on teettänyt lumitilatarpeen määrittelyn alueittain, ja selvityksessä on tarkasteltu eri lumitilanneskenaarioita (normaali, keskirunsasluminen ja runsasluminen talvi). Helsingin kaupungin mukaan selvityksen perusteella Hernesaaren merkitys lumihuollolle kasvaa lumimäärän kasvaessa, jos vastaanottoverkosto säilyy nykyisen kokoisena. Hernesaaren vastaanottokapasiteetin tärkeys korostuu vuonna 2030, erityisesti runsaslumisena talvena. Helsingin kaupunki katsoo, että lumen mereen kaatamisen kieltäminen tarkoittaisi, että korvaava kapasiteetti pitäisi löytää noin 60 000 kuormalle (1 050 000 m³) lunta.

Lumenvastaanotto voidaan toteuttaa Helsingissä läjittämällä lumi maalle, kaatamalla lumi mereen tai sulattamalla lumi ulkoisen energialähteen avulla. Lumen kuljettaminen on kallista ja aiheuttaa haittaa ympäristölle ja asukkaille (melu, raskaan liikenteen lisääntyminen, ympäristöpäästöt, yöaikainen toiminta). Sulatuslaitteistot vievät vähän tilaa, joten niitä on mahdollista sijoittaa tiheämmin myös olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Yhden laitteiston kapasiteetti ei kuitenkaan ole kovin suuri, eikä päiväkohtainen kapasiteetti riitä runsaslumisina päivinä. Helsingin kaupungin mukaan mereen kaataminen on energiatehokas ja varma sulatustapa kaikkiin lumitilanteisiin. Lisäksi lumen kuljettamisen kustannukset ovat moninkertaiset verrattuna vastaanoton kustannuksiin. Kuljettamisen hiilidioksidipäästöjen laskennassa on oletettu, että kuljetuskalusto käyttää dieseliä. Kaluston uusiutuessa kuljettamisen hiilidioksidipäästöt alenevat. Helsingin mukaan lumen käsittelyä ei kannata tulevaisuudessakaan jättää yhden menetelmän varaan. Lisäksi sulatuspaikkojen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttäisivät sen mukaan usean vuoden valmistelua.

Aluehallintovirasto pyysi Helsingin kaupungin ympäristölupahakemuksesta lausunnon myös Helsingin kaupungin pelastuslaitokselta. Pelastuslaitoksen mukaan kaikissa lumenhallinnan toteutusmalleissa tulee huomioida riittävä kapasiteetti ja hyvä varautuminen myös poikkeaviin sääoloihin sekä erittäin runsaslumisiin talviin. Sen mukaan Hernesaaren mereen kaadon mahdollisuudesta ei ole perusteltua luopua ennen kuin vastaava tai parempi kapasiteetti ja toimintavarmuus on saavutettu muilla keinoin ja vaihtoehtoisen ratkaisun käytännön toimivuutta erilaisissa lumitilanteissa on testattu.

Aluehallintoviraston tekemän Hernesaaren lumenvastaanottoaikkaa koskevan ympäristölupapäätöksen mukaan lumenvastaanottoaikkaan saa viedä lunta enintään noin viiden kilometrin etäisyydeltä Hernesaaren vastaanottoaikasta. Lupapäätöksessä annetaan lisäksi lupamääräyksiä esimerkiksi pilaantumisen estämiseksi tarkoitettujen rakenteiden käyttämisestä, kiintoaineksen ruoppaamisesta, melusta, roskien keräämisestä sekä lumi- ja vesinäytteiden ottamisesta.

Aluehallintoviraston mukaan määräaikainen lupa myönnettiin, koska tällä hetkellä muilla vastaanottomenetelmillä ei voida korvata Hernesaaren lumen merivastaanottoaikkaa. Määräaikaisen luvan aikana toiminnanharjoittajan on mahdollista järjestää lumihuolto muilla menetelmillä. Aluehallintovirasto katsoi, ettei merivastaanottoaikan käyttö ole parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaista, mutta Hernesaaren merivastaanottoaikan käyttöä ei voida lopettaa heti, vaan se tulee lopettaa määräaikaisen luvan kuluessa.

Helsingin kaupunki on suunnitellut lopettavansa lumen kaatamisen mereen vuoteen 2033 mennessä. Helsingin mukaan lumen kaadon kokonaiskapasiteetti on ollut vuonna 2023 noin 200 000 kuormaa, ja vuonna 2033 sen suunnitellaan olevan 230 000 kuormaa. Vuoteen 2033 mennessä lumen maavastaanottoaikkojen määrää kasvatettaisiin kuudesta yhdeksään. Lumen sulatuspisteitä otettaisiin käyttöön yhteensä 21 kappaletta. Tällä hetkellä käytössä on ollut kaksi kokeilupistettä. Lumen sulatuslaitoksia on nyt kaksi ja ne korvattaisiin uusilla. Lisäksi 2 000 kuormaa lunta olisi tarkoitus varastoida katutilassa, mitä ei nykyisin tehdä. Helsingin tavoitteena on, että keskimääräinen lumen kuljetusmatka runsaslumisena talvena pienenesi nykyisestä yli 4 kilometristä alle kahteen kilometriin ja että hiilidioksidipäästöt keskirusaslumisena talvena jäisivät alle 500 tonnin, kun ne nykyisellään ovat yli 1 000 tonnia.

2.1.5 Lumen mereen kaataminen satamissa

Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027 (Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:30, s. 198) mainitaan, että selvityksessä lumen mereen kaatamisen kieltämisestä (Ympäristöministeriö, 2020) ei tutkittu satamista mereen tapahtuvaa lumenkaatoa. Toimenpideohjelman mukaan osalla ympäristöluvanvaraisista satamista on ympäristölupa, joka sallii satama-alueelta kerätyn lumen kaatamisen mereen. Satama-alueilta tapahtuvan lumenkaadon yleisyydestä tai lumenkaadon vaikutuksista ei ole kerätty tietoa.

Toimenpideohjelman mukaan myöhemmin tehtäisiin selvitys satamista mereen tapahtuvasta lumenkaadosta. Laaditun selvityksen pohjalta ja tietopohjan vahvistumisen myötä harkittaisiin uudestaan mahdollisia muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön. Toimenpiteen aikatauluksi on toimenpideohjelmassa merkitty 2022–2027. Selvitystä ei toistaiseksi ole tehty.

Lumen mereen kaatamista selvitettiin hallituksen esityksen valmistelun aikana tarkastelemalla suurimpien satamien tilannetta. Tarkasteluun otettiin mukaan Helsingin, Hangon, Porvoon, Kotkan, Raahen, Haminan ja Turun satamat. Lunta saatetaan kuitenkin kaataa vesistöihin muissakin kuin kyseisissä satamissa.

Porvoon Kilpilahden satamassa lumen kaataminen mereen on kielletty. Kotkassa osalla satamanosista ympäristöluvassa on määräys, joka sallii lumen kaatamisen mereen. Ympäristölupamääräysten mukaan suoraan mereen läjitettäessä lumen seassa ei saa olla lastijäämiä eikä öljyä ja alueen tulee olla penkereellä tai suojaverholla eristetty merestä. Kotkassa viime vuosina lunta ei kuitenkaan ole kaadettu mereen talvien runsaslumisuudesta huolimatta. Osassa satamanosista mereen kaatamista ei ole sallittu (esimerkiksi satamanosassa, jonka kautta kuljetetaan lannoitteita irtolastina). Myöskään Haminan sataman ympäristöluvassa mereen kaatamista ei ole sallittu, vaan ympäristöluvan mukaan lumi on läjitettävä maalle. Raahen sataman ympäristölupapäätöksessä ei anneta määräyksiä lumesta, mutta sataman edustajan mukaan lumet läjitetään satama-alueelle. Turun satamassa lunta ei pääsääntöisesti kaadeta mereen, vaan se läjitetään sataman maa-alueille. Sataman edustajien mukaan äkillisen lumentulon tai lumen säilytysalueen täyttymisen takia puhdasta lunta saatetaan joutua auraamaan mereen.

Helsingin satama-alueilla lunta on kaadettu mereen. Suoraan mereen kaadettavista määristä ei ole tarkkaa tietoa, sillä pääsääntöisesti lumi aurataan suoraan mereen. Helsingin sataman mukaan mereen kaadettavat lumet eivät sisällä roskia tai haitta-aineita. Vuosaaren satamassa lunta joudutaan kuljettamaan kuorma-autolla ennen sen kaatamista mereen, ja siksi tiedossa on esimerkiksi, että vuonna 2022 mereen kaadettiin noin 117 000 m³ lunta eli noin 4 700 kuormaa. Osa satama-alueiden lumista läjitetään satama-alueiden ulkopuolelle. Helsingin sataman mukaan ilman mereen läjittämistä suuria määriä lunta jouduttaisiin kuljettamaan pitkiä matkoja kuorma-autoilla maaläjityspaikoille, joilta sulamisvedet päätyvät hulevesien mukana pääasiassa mereen.

Hangon satama-alueiden lumet läjitetään pääosin satama-alueilla. Osa lumista kuljetetaan Hangon kaupungin lumenvastaanottopaikalle, josta lumet kaadetaan mereen. Muuten Hangon satamissa lumien sulamisvedet päätyvät joko hulevesijärjestelmiin, ojiin tai ne imeytyvät maahan.

2.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen

Ympäristönsuojelulain 18 §:n 2 momentissa kielletään jätteen tai muun aineen laskeminen Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeelle upottamis- tai muussa hylkäämistarkoituksessa. Sama kielto koskee aineen kaatamista rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa. Kielto on ehdoton. Ainoat poikkeukset ovat 18 §:n 3 momentin mukainen lumen kaataminen sekä ruoppausmassan läjitys.

Voimassaolevan säännöksen valmisteluaikana Suomessa ei ole vielä harjoitettu sellaista toimintaa, jossa mereen laskettaisiin ainetta meren tilan parantamiseksi. Säännöksen muotoilussa ei siten ole tunnistettu kyseisten tilanteiden mahdollisuutta. Suomessa on kuitenkin sittemmin käynnistynyt pilottihankkeita sekä keskusteluja muun muassa merkelin levittämisestä mereen fosforin sitomiseksi sekä kaivoksista jauhetun sivukiven levittämisestä mereen hiilidioksidin sitomiseksi. Lain 18 §:n tulkintaa näissä tilanteissa on tarkoituksenmukaista selventää.

Säännöstä tulkittaessa olennaista on aineen laskemisen tarkoitus, eli lasketaanko ainetta mereen hylkäämis- tai hävittämistarkoituksessa. Koska ympäristön tilaa parantavien toimien taustalla ei ole aineen hylkääminen hävittämistarkoituksessa, dumppauskiellon ei voida katsoa soveltuvan mainittuun toimintaan. Voimassaolevassa sääntelyssä ei ole tarkoitettu kieltää ympäristöntilaa parantavien aineiden laskemista mereen, mutta lain sanamuotoa selkeytetään tulkintavirheiden välttämiseksi.

2.3 Biokaasulaitokset

2.3.1 Biokaasulaitosten toiminta ja vaikutukset

Tällä hetkellä toiminnassa on noin 40 maatilan biokaasulaitosta. Lähivuosina toiminnan aloittaa arviolta 70–80 laitosta. Biokaasulaitoksista osa käsittelee vain oman tilan lantaa ja mahdollisesti peltobiomassaa, puristenestettä, rehutähteitä ja eläinsuojan tai maitohuoneen pesuvesiä. Osa laitoksista ottaa vastaan lantaa tilan ulkopuolelta ja lisäksi esimerkiksi elintarviketeollisuuden jätettä, saostus- ja umpisäiliölietettä, puhdistamolietettä, rasvakaivojätettä tai erilliskerättyä biojätettä.

Suurella osalla biokaasulaitoksista on aluehallintoviraston tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämä ympäristölupa. Joissakin tapauksissa biokaasulaitosten toiminta on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen päätöksellä hyväksytty ympäristönsuojelulain 10 a luvussa säädettyssä yleisessä ilmoitusmenettelyssä. Eri menettelyjen soveltamisessa ja päätösten sisällössä on ollut epäyhtenäisyyttä. Osalla biokaasulaitoksista lupa perustuu jätteen ammattimaiseen tai laitospäiseen käsittelyyn, mutta jotkut laitoksista on käsitelty osana eläinsuojaa soveltamatta jätteenkäsittelyn luvanhakuperustetta.

Lainsäädäntöä on joissain tapauksissa tulkittu myös niin, että erillistä lupa- tai ilmoitusmenettelyä biokaasulaitokselle ei tarvita, jos kyseessä on eläinsuojan yhteydessä toimiva maatilamittakaavan laitos, jonka syötteet tulevat omalta tilalta ja jossa syntyvä mädäte hyödynnetään tilalla. Perusteena menettelylle on ollut se, että laitosten riskejä pidetään pieninä ja ympäristökuormitusta vähäisenä.

Biokaasulaitoksen toiminnalla on pääsääntöisesti myönteisiä vaikutuksia, jos tuotannossa noudatetaan hyviä käytänteitä. Ympäristöhaitat voivat kuitenkin myös lisääntyä, jos toiminnassa ei noudateta huolellisuutta. Biokaasulaitoksen käyttöönoton seurauksena lannanlevityksen aikainen haju saattaa vähentyä, mutta laitoksen syötteiden vastaanotto ja varastointi piha-alueella voivat lisätä hajua kyseisten paikkojen läheisyydessä. Biokaasulaitoksessa tuotetun mädätteen levityksessä tulee minimoida typen hävikki ilmaan. Esimerkiksi levitettäessä mädätettä märkään maahan metaanin ja dityppioksidin päästöt voivat kasvaa.

Biokaasulaitosten rakenteilla sekä käytön ja ylläpidon käytännöillä on huomattava vaikutus etenkin kaasumaisiin päästöihin (metaani, dityppioksidi, ammoniakki). Laitoksen päästöjä ja haittoja voidaan hallita ja ravinnekierrätystä tehostaa hyvillä käytännöillä syötteiden vastaanotossa, varastoinnissa ja käsittelyssä sekä riittävillä suojarakenteilla ja -etäisyyksillä. Jos syötteiden viipymä laitoksessa ei ole riittävän pitkä tai prosessissa on ongelmia, toiminnasta aiheutuu metaanipäästöjä ja hajua. Kun laitoksen reaktori, varastosäiliöt ja putkistot ovat tiiviitä, laitoksen normaalitoiminnasta ei aiheudu päästöjä maaperään, vesistöihin tai pohjaveteen. Yleensä biokaasulaitoksesta aiheutuva melu on vähäistä ja rajoittuu laitosalueelle.

2.3.2 Biokaasulaitoksia koskeva sääntely

Lanta on EU:n sivutuoteasetuksen ((EY) N:o 1069/2009) mukainen eläinperäinen sivutuote. Lannan käyttöön sovelletaan lannoitelakia. Lanta voi myös olla jätelain (646/2011) mukainen jäte. Lannan jätteeksi luokittelu riippuu siitä, miten sitä käsitellään. Kestävästi lannoitevalmisteena hyödynnettävää lantaa ei Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan katsota jätteeksi (Komissio v. Espanja C-416/02 ja C-121/03).

Jätelain 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan jätelakia sovelletaan sellaisiin eläinperäisiin sivutuotteisiin ja niistä johdettuihin tuotteisiin, jotka on tarkoitettu poltettaviksi, kaatopaikalle sijoitettaviksi tai käytettäväksi biologisessa käsittelylaitoksessa. Kyseinen jätelain kohta vastaa jätedirektiivin (2008/98/EY) 2 artiklan 2 b kohtaa, jossa eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittely biokaasulaitoksissa on säädetty direktiivin soveltamisalaan kuuluvaksi. Jätedirektiivin 23 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on edellytettävä, että kaikilla jätettä käsittelevillä laitoksilla tai yrityksillä on toimivaltaisen viranomaisen myöntämä lupa. Luvalla tarkoitetaan myös muuta ennakkollista hyväksymispäätöstä, siis myös ympäristönsuojelulain 115 a §:n mukaista ilmoitusmenettelyä ja 115 d §:n mukaista ilmoituspäätöstä. Lannan ja jätteen käsittely biokaasulaitoksessa on jätteen ammattimaista tai laitosmaista käsittelyä, joka edellyttää toiminnan hyväksymistä lupa- tai ilmoitusmenettelyssä. Biokaasulaitoksen sijoittaminen eläinsuojan yhteyteen ei muuta kyseistä lähtökohtaa.

Biokaasulaitos voi olla luvanvarainen useammalla eri perusteella. Ympäristönsuojelulain 27 §:ssä ja sen liitteen 1 taulukon 2 kohdassa 13 tarkoitettu jätteen ammattimainen tai laitosmainen käsittely vaatii ympäristöluvan. Säännös vastaa edellä kuvatun jätedirektiivin 23 artiklan sisältöä. Koska luvan tarpeen ratkaisee joko toiminnan ammattimaisuus tai laitosmaisuus, lupakynnys on matala, ja biokaasulaitoksen toiminta edellyttää siten lähtökohtaisesti ympäristölupaa. Myös biokaasulaitoksen oma energiantuotantoyksikkö voi ylittää luvanvaraisuuskynnyksen. Ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 1 kohdan 3 mukaan kynnys kaasumaisilla polttoaineilla on 50 MW, joka ei todennäköisesti ylitä biokaasulaitoksilla. Ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 2 kohdan 5 alakohdan b mukaan biokaasulaitos voi olla luvanvarainen myös polttoaineen valmistajana.

Biokaasulaitoksessa käsiteltävän syötteen määrä vaikuttaa siihen, ratkaistaanko sen lupa kunnan vai valtion ympäristölupaviranomaisen menettelyssä. Ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n 2 momentin 13 kohdan h alakohdan mukaan valtion ympäristölupaviranomainen ratkaisee luvan, jos kyseessä on muu kuin a ja d–g alakohdassa tai 2 §:n 12 kohdan a–e alakohdassa tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista ja jossa käsitellään jätettä vähintään 20 000 tonnia vuodessa. Ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:n 2 momentin 12 kohdan f alakohdan mukaan muu kuin a–e alakohdassa tai 1 §:n 13 kohdan a ja d–g alakohdassa tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista ja jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa, kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa käsiteltäväksi. Siten biokaasulaitokset, jotka käsittelevät jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa, ovat kunnan ympäristölupamenettelyssä ja vähintään 20 000 tonnia vuodessa käsittelevät taas valtion ympäristölupaviranomaisen lupamenettelyssä.

Ympäristönsuojelulain 29 §:n mukaan ympäristöluvanvaraisen toiminnan päästöjä tai niiden vaikutuksia lisäävään tai muuhun toiminnan olennaiseen muuttamiseen on oltava lupa. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos muutos ei lisää ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia tai riskejä eikä lupaa toiminnan muutoksen vuoksi ole tarpeen tarkistaa.

Ympäristönsuojelulain 32 §:ssä säädetään poikkeuksista eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuuteen, mutta mainituista luvanvaraisuuden poikkeusperusteista mikään ei sovellu lannan käsittelyyn biokaasulaitoksessa. Poikkeusperusteissa mainitaan esimerkiksi maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan jätteen käyttö maa- ja metsätaloudessa, jolla viitataan hallituksen esityksen (HE 199/2010 vp) mukaan esimerkiksi käytöstä poistettuihin naatteihin, lehtiin, perunan ja muiden juuresten kuoriin, kananmunan kuoriin ja raakamaitoon sekä näitä vastaaviin jätteisiin. Poikkeusperusteena mainitaan lisäksi maa- ja metsätaloudessa syntyvän ympäristölle ja terveydelle haitattomista luonnonaineksista koostuvan kasviperäisen jätteen hyödyntäminen

energiantuotannossa, jolla hallituksen esityksen mukaan tarkoitetaan esimerkiksi kantoja, hakkuutähteitä, risuja, kuoria, haketta ja olkia.

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta voi ympäristöluvanvaraisuuden sijaan olla ilmoituksenvaraista. Ympäristönsuojelulain 115 a §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta ja toimivaltaisesta viranomaisesta. Ympäristönsuojelulain liitteessä 4 säädetään ilmoitusmenettelyssä olevista toiminnoista ja liitteen kohdassa 5 on lueteltu ilmoitusmenettelyyn kuuluvat eläinsuojat. Liitteessä 4 ei mainita biokaasulaitoksia.

Ilmoituksenvarainen on esimerkiksi eläinsuoja, joka on tarkoitettu vähintään 50 lypsylehmälle, vähintään 100 lihanaudalle, vähintään 130 emolehmälle, vähintään 60 hevoselle tai ponille, vähintään 250 uuhelle tai vuohelle, vähintään 100 täysikasvuiselle emakolle, vähintään 250 lihasialle, vähintään 4 000 munituskanalle tai vähintään 10 000 broilerille ja joka ei ole ympäristöluvanvarainen ympäristönsuojelulain liitteen 1 perusteella.

Eläinsuojan toiminta on ympäristöluvanvaraista silloin kun eläinsuoja on tarkoitettu vähintään 300 lypsylehmälle, 500 lihanaudalle tai 600 emolehmälle tai kyseessä on muu eläinsuoja, jonka kokonaiseläinyksikkömäärä ympäristönsuojelulain liitteen 3 taulukon 1 eläinyksikkökertoimilla laskettuna on vähintään 3 000. Lisäksi luvanvaraisia direktiivilaitoksia ovat siipikarjakasvattamot, kun siipikarjapaikkoja on yli 40 000 ja sikalat, kun tuotantosikojen (yli 30 kg:n painoisia) paikkoja on yli 2 000 tai kun emakkopaikkoja on yli 750. Ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n mukaan valtion ympäristölupaviranomainen ratkaisee eläinsuojan ympäristölupa-asian. Kunnan ympäristölupamenettelyssä ovat eläinsuojista ainoastaan tietyt turkistarhat (ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:n 2 momentin 10 kohta).

Ympäristönsuojelulain 115 a §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee eläinsuojista tehtävät ilmoitukset. Ilmoitus on tehtävä vähintään 120 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Toiminnan aloittamisen lisäksi ilmoitus on tehtävä myös esimerkiksi toiminnan päästöjä tai niiden vaikutuksia lisäävästä tai muusta toiminnan olennaisesta muuttamisesta.

Ympäristönsuojelulain 29 a §:ssä säädetään puolestaan tilanteista, joissa 115 a §:n mukaan ilmoituksenvarainen toiminta muuttuu luvanvaraiseksi. Jätteen laitos- tai ammattimainen käsittely ei ole ympäristönsuojelulain 29 a §:ssä tarkoitettu tilanne. Siten ilmoituksenvarainen eläinsuoja ei muutu luvanvaraiseksi sillä perusteella, että sen yhteyteen perustetaan biokaasulaitos, jonka on jätteenkäsittelyn perusteella haettava ympäristölupaa.

Ilmoituksenvaraisia eläinsuojia koskevista vaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksessa (eläinsuoja-asetus, 138/2019). Eläinsuoja-asetuksessa säädetään ilmoituksenvaraisia eläinsuojia koskevat vähimmäisetäisyysvaatimukset hajulle altistuviin kohteisiin. Lisäksi siinä säädetään lannan hyödyntämisestä ja lannan levitykseen tarvittavasta peltopinta-alasta.

Biokaasun tuotanto kuuluu uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2021 soveltamisalaan. Direktiivin lupamenettelyjä koskevat artikkelit on pantu kansallisesti täytäntöön uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetulla lailla (1145/2020). Direktiivin uusin päivitys (EU) 2023/2413 (ns. RED III) on annettu 18.10.2023.

Käsiteltäessä eläinsuojan jätteitä biokaasulaitoksessa huomioon on otettava myös esimerkiksi kasvinterveys- ja hukkakauralainsäädäntö. Kasvintuhoojia, vieraslajeja tai hukkakauraa

sisältävä jäte on käsiteltävä vaarattomaksi. Vakavan tartuntatautiriskin sisältävä lanta ja maito on käsiteltävä toimivaltaisen viranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti eläintaudin leviämisen estämiseksi. Asiasta säädetään EU:n sivutuoteasetuksessa. Lisäksi toiminnassa on noudatettava sivutuoteasetuksessa ja sen toimeenpanoasetuksessa ((EU) 142/2011) säädettyä kirjanpitovelvollisuutta.

2.4 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä

Veden elektrolyysillä tapahtuva vedyn tuotanto on sähkövirran avulla aikaan saatu kemiallinen reaktio, jossa vesi hajotetaan hapeksi ja vedyksi. Vetyä valmistetaan nykyään Suomessa veden elektrolyysillä vain pieniä määriä teollisuuden tarpeisiin. Vetyä tuotetaan Suomessa yhteensä noin 140 000–150 000 tonnia vuodessa, josta noin 99 prosenttia on valmistettu maakaasusta. Veden elektrolyysillä tapahtuvan vedyn tuotannon ja vedyn kulutuksen odotetaan kasvavan tulevaisuudessa merkittävästi. Vuoden 2024 alussa Suomessa oli yli 20 eri kokoista veden elektrolyysiin perustuvaa vedyntuotantohanketta suunnittelun eri vaiheissa.

Teollisuuspäästädirektiivin liitteessä I on säädetty niistä toiminnoista, jotka edellyttävät ympäristölupaa. Direktiivin liite I on kansallisesti toimeenpantu ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukolla 1 (direktiivilaitokset). Vedyn tuotanto edellyttää ympäristölupaa ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 alakohdan a perusteella (kemianteollisuus, epäorgaanisten kemikaalien valmistus). Vedyn tuotannon toimivaltainen ympäristölupaviranomainen on ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 1 §:n 1 momentin mukaan valtion ympäristölupaviranomainen.

Teollisuuspäästädirektiivissä vedyn tuotannon ympäristöluvanvaraisuus on muuttunut direktiivin muutoksen (EU) 2024/1785 myötä. Vedyn valmistus on aikaisemmin ollut luvanvaraista direktiivin liitteen I epäorgaanisten kemian tuotteiden valmistusta koskevan kohdan 4.2 alakohdan a nojalla. Direktiivin muutoksella veden elektrolyysillä tapahtuvalta vedyn tuotannolta on poistettu lupavelvollisuus, jos vedyntuotantokapasiteetti on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa. Muutos on tehty rajaamalla direktiivin liitteen I kohdan 4.2 alakohdasta a pois vedyn tuotanto veden elektrolyysillä ja lisäämällä direktiivin liitteeseen I uusi kohta 6.6 luvanvaraisesta vedyn tuotannosta veden elektrolyysillä, kun vedyn tuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa.

Muu kuin veden elektrolyysillä tapahtuva vedyn tuotanto säilyy teollisuuspäästädirektiivin mukaisesti edelleen ympäristöluvanvaraisena.

Ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukkoa 1 on tarpeen muuttaa teollisuuspäästädirektiivin liitteeseen I tehtyjen vedyn valmistusta koskevien muutosten täytäntöön panemiseksi siten, että ympäristöluvanvaraisuudesta rajataan pois vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, kun vedyn tuotantokapasiteetti on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa.

Ympäristövahinkorahastosta annetussa laissa säädetään ympäristövahinkorahastosta, joka on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto ja joka aloittaa toimintansa 1.1.2025. Rahastosta maksetaan korvaus ympäristön pilaantumisen torjunnasta ja pilaantuneen ympäristön ennallistamisesta aiheutuneista kustannuksista sekä aiheutuneesta vahingosta, kun korvausta ei saada perittyä varsinaiselta vastuutaholta. Lisäksi rahastosta myönnetään harkinnanvaraisia avustuksia pelastustoimen järjestämisestä vastaaville tahoille ympäristövahinkojen torjunnan hankintoihin.

Korvausten maksamiseen tarkoitetut rahaston varat kerätään ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan harjoittajilta vuosittaisilla tai kertaluonteisilla

ympäristövahinkomaksuilla. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta määritellään ympäristövahinkorahastosta annetussa laissa saman sisältöisesti kuin ympäristönsuojelulaissa, jossa määritelmällä on pantu täytäntöön teollisuuspäästödirektiivin 3 artiklan 3 kohdan laitoksen määritelmä (HE 214/2014). Ympäristövahinkomaksuvelvolliset toiminnot täsmennetään ympäristövahinkorahastosta annetun lain liitteissä 1 ja 2. Liitteisiin on käytännössä kirjoitettu auki ympäristönsuojelulain lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintivelvollisuutta täsmentävät liiteluettelot siten, että velvollisuus maksaa ympäristövahinkomaksua koskee suurinta osaa ympäristönsuojelulain perusteella lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintivelvollisia toimintoja. Maksun suuruus on arvioitu toimialakohtaisesti ympäristön pilaantumisen vaaran mukaan. Vuonna 2025 rahastoon kannetaan kertaluonteisia ympäristövahinkomaksuja. Vuosittaisten ympäristövahinkomaksujen kantaminen toteutetaan ensimmäisen kerran vuonna 2026 maksun kantamisen kohdistuessa aina edellisenä vuonna harjoitettuun toimintaan.

Jotta velvollisuus maksaa ympäristövahinkomaksua kohdistuisi mahdollisimman yhdenmukaisesti ympäristönsuojelulain mukaan lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintivelvollisiin toimintoihin, ympäristövahinkorahastolain maksuvelvollisuutta täsmentäviin liitteisiin on tarpeen tehdä teknisiä muutoksia silloin, kun ympäristönsuojelulain liitteitä muutetaan. Jos toiminta ei enää ympäristönsuojelulain mukaan ole ympäristöluvanvaraista, ympäristövahinkorahastolakia on vastaavasti muutettava. Teollisuuspäästödirektiivin muutoksen seurauksena vedyn tuotanto veden elektrolyysillä ei enää edellytä ympäristölupaa laitoksen tuotantokapasiteetin ollessa korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa. Ympäristönsuojelulakia muutettaisiin vastamaan muuttunutta teollisuuspäästödirektiiviä. Koska toiminta ei enää edellyttäisi ympäristölupaa, siihen ei myöskään liittyisi velvollisuutta maksaa ympäristövahinkomaksua. Ympäristövahinkorahastolakia muutettaisiin tämän mukaisesti.

2.5 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi

Jätteen kaasutus ja pyrolyysi ovat lämpökemiallisia prosesseja, joissa jätettä käsitellään korkeassa lämpötilassa joko vähähappisissa tai kokonaan hapettomissa olosuhteissa. Prosessissa jättemateriaalista muodostuu erilaisia kaasumaisia (pyrolyysikaasu), kiinteitä (jäännöshiili ja palamattomat aineet) ja nestemäisiä (muun muassa pyrolyysiöljy) jakeita. Kaasutusta ja pyrolyysiä voidaan käyttää jätteen, kuten muovin, kierrättämiseen uusiksi raaka-aineiksi. Muodostuvia kaasuja ja nesteitä polttamalla voidaan myös tuottaa lämpöenergiaa kaasutus- tai pyrolyysiprosessin tarpeisiin ja muualla hyödynnettäväksi. Suomessa toimii yksi kaasutusteknologiaa käyttävä jätteenpolttolaitos, joka tuottaa sähköä ja kaukolämpöä. Jätteen pyrolyysitekniologiaa ei ole Suomessa toistaiseksi merkittävästi käytössä, mutta pyrolyysi on herättänyt kiinnostusta yhtenä mahdollisuutena erityisesti muovijätteen kemialliseen kierrättämiseen.

Teollisuuspäästödirektiivin IV luvussa säädetään jätteenpolttoa ja jätteen rinnakkaispolttoa koskevista erityissäännöksistä. Erityissäännökset on kansallisesti täytäntöönpantu ympäristönsuojelulain 107–110 §:llä, jätteen polttamisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (151/2013, jäljempänä jätteenpolttoasetus), sekä ympäristönsuojeluasetuksen 17 ja 17 a §:llä.

Jätteen kaasutus ja pyrolyysi katsotaan ympäristönsuojelulain 108 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtien perusteella jätteenpoltoksi tai jätteen rinnakkaispoltoksi. Toimintaan sovelletaan 107 §:n 1 momentin perusteella lähtökohtaisesti jätteen polttoa ja rinnakkaispolttoa koskevaa sääntelyä. Lain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan poikkeuksen mukaan jätteen polton ja rinnakkaispolton sääntelyä ei kuitenkaan sovelleta sellaiseen jätteen kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jossa jätteen lämpökäsittelyssä syntyvä kaasu puhdistetaan niin, että se ei ole enää jätettä ennen sen

polttamista eikä se voi aiheuttaa päästöjä, jotka ovat suurempia kuin maakaasun polttamisesta aiheutuvat päästöt. Kyseinen poikkeus on perustunut teollisuuspäästädirektiivin 42 artiklan 1 kohdan 2 kappaleeseen. Poikkeusta ei tiettävästi ole hyödynnetty Suomessa.

Jätteenpolttoasetuksen 1 §:n 2 momentissa säädetään tarkemmin niistä edellytyksistä, joilla ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaista poikkeusta sovelletaan jätteen kaasutukseen ja pyrolyysiin. Ympäristönsuojeluasetuksen 17 a §:ssä säädetään jätteen kaasutus- tai pyrolyysilaitosta ja siinä puhdistetun kaasun polttamista koskevan lupapäätöksen määräyksistä.

Jätteen kaasutuksen ja pyrolyysin toimivaltainen ympäristölupaviranomainen on ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n 2 momentin 13 kohdan a alakohdan mukaan valtion ympäristölupaviranomainen riippumatta siitä, sovelletaanko polttoon ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaista poikkeusta vai ei.

Edellä mainittu jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskeva poikkeus on muuttunut teollisuuspäästädirektiivin muutoksen (EU) 2024/1785 myötä. Direktiivin 42 artiklan 1 kohdan 2 kappaletta muutettiin niin, että IV luvun erityissäännöksiä ei sovelleta jätteen kaasutus- tai pyrolyysilaitoksiin, jos jätteen lämpökäsittelystä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttava polttoaineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa. Lisäksi edellytyksenä on, että muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto.

Teollisuuspäästädirektiivin muutoksen myötä direktiivin 42 artiklan 1 kohdan 2 kappaleen poikkeus on laajennettu koskemaan jätteen lämpökäsittelyssä syntyvien kaasujen polton lisäksi lämpökäsittelyssä syntyvien nesteiden polttoja. Lisäksi on poistettu vaatimukset kaasun jätteeksi luokittelun päättymisestä ja vertailusta maakaasun polton päästöihin. Jatkossa poikkeusta sovellettaessa jätteen kaasutuksessa ja pyrolyysissä muodostuvien kaasujen ja nesteiden polton päästöjä on verrattava typen oksidien, rikin oksidien ja hiukkasten osalta sellaisten markkinoilla saatavilla olevien vähiten saastuttavien polttoaineiden, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, päästöihin ja muiden päästökomponenttien osalta jätteen polton tai rinnakkaispolton päästöihin. Muutosten voidaan arvioida laskevan kynnyistä jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevan poikkeuksen hyödyntämiseen.

Ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohtaa on tarpeen muuttaa teollisuuspäästädirektiivin 42 artiklan 1 kohdan 2 kappaleeseen tehtyjen muutosten toimeenpanemiseksi. Muutokset koskevat sitä, missä tilanteissa jätteen kaasutus ja pyrolyysi on rajattu jätteen polttoja ja rinnakkaispoltoja koskevan sääntelyn ulkopuolelle. Lakimuutos edellyttää muutoksia myös ympäristönsuojeluasetuksen 17 a §:ään ja jätteenpolttoasetuksen 1 §:ään.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on toteuttaa hallitusohjelman kirjaus lumen vesistöihin kaatamisen lopettamisesta sekä selkeyttää ympäristönsuojelulain 18 §:n 2 momentin upottamis- ja hylkäämiskieltoa. Säännöksen sanamuotoa korjattaisiin, sillä momentissa on käytetty kahta erilaista muotoilua viitattaessa kiellettyyn mereen laskemiseen. Samalla hallituksen esityksen perusteluissa selvennettäisiin säännöksen tulkintaa tarkentamalla, ettei upottamis- ja hylkäämiskieltoa sovelleta sellaisissa tilanteissa, joissa mereen lasketaan ainetta meriympäristön tilan parantamiseksi. Tavoitteena on selventää säännöksen tulkintaa lain

soveltajille, sillä kyseisiä tilanteita ei ole osattu ennakoida voimassaolevan säännöksen valmisteluaikana.

Lisäksi esityksen tavoitteena on selkeyttää oikeustilaa ja keventää menettelyä ilmoituksenvaraisten eläinsuojien yhteyteen perustettavien biokaasulaitosten osalta. Ympäristönsuojelulainsäädännön soveltamisessa ja tulkinnassa on ollut haasteita perustettaessa biokaasulaitoksia eläinsuojien yhteyteen. Eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos on lähtökohtaisesti ympäristöluvanvaraista toimintaa ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 alakohdan f perusteella. Kyseisen alakohdan mukaan luvanvaraista on jätelain soveltamisalaan kuuluva jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista. Lain tulkinta- ja soveltamiskäytännöt ovat kuitenkin olleet vaihtelevia.

Ilmoituksenvaraisen eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettavat biokaasulaitokset voitaisiin jatkossa tietyin edellytyksin käsitellä ympäristönsuojelulain 10 a luvun ilmoitusmenettelyssä. Ilmoitusmenettelyn edellytyksiä on tarkasteltu luvuissa 4.1.3 sekä 7.1.

Ympäristönsuojelulain 32 §:ään korjattaisiin viittaus lannoitelakiin.

Vedyn tuotantoa koskevalla ympäristönsuojelulain liitteen 1 muutoksella pantaisiin täytäntöön teollisuuspäästädirektiivin muutos, jolla on vapautettu ympäristöluvanvaraisuudesta vedyn tuotanto veden elektrolyyysillä silloin, kun vedyntuotantokapasiteetti on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa. Kyseisen direktiivimuutoksen nopealla täytäntöönpanolla pyritäisiin edistämään hallitusohjelman kirjausta vedyn tuotannon edistämisestä. Ympäristövahinkorahastosta annetun lain teknisen muutoksen tavoitteena on varmistaa, että sellaiselta vedyn tuotannolta, joilta ei edellytetä ympäristölupaa, ei peritä myöskään ympäristövahinkomaksua.

Jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevalla ympäristönsuojelulain 107 §:n muutoksella täytäntöön pantaisiin teollisuuspäästädirektiivin muutos niistä kriteereistä, joilla jätteen kaasutukseen ja pyrolyysiin ei sovelleta jätteen polton ja rinnakkaispolton sääntelyä. Kyseisen direktiivimuutoksen nopealla täytäntöönpanolla pyritäisiin edistämään kaasutuksen ja pyrolyysin käyttömahdollisuuksia jätteiden sisältämien aineiden kierrätyksessä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Lumen kaataminen mereen

Ympäristönsuojelulaissa kielletään aineen kaataminen rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa. Voimassaolevan lain mukaan kiello ei kuitenkaan koske lumen kaatamista mereen. Esityksessä ehdotetaan kyseisen poikkeuksen poistamista niin, että upottamis- ja hylkäämiskiello koskisi myös lumen kaatamista mereen. Lumenkaatoa koskevan muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

4.1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen

Ympäristönsuojelulain 18 §:n 2 momentin sanamuotoja yhtenäistettäisiin, sillä momentissa on käytetty kahta erilaista muotoilua viitattaessa kiellettyyn mereen laskemiseen. Käytettyjä sanamuotoja ovat olleet ”upottamis- tai muu hylkäämistarkoitus” sekä ”upottamis- tai hylkäämistarkoitus”. Ensimmäinen muotoilu antaa ymmärtää, että upottaminen olisi aina

hylkäämistarkoituksellista toimintaa. Arkikielessä upottaminen ei kuitenkaan aina lähtökohtaisesti merkitse sitä, että se tapahtuisi hylkäämistarkoituksessa. Näin ollen momentin jälkimmäistä tulkintaa voidaan pitää paitsi arkikieltä vastaavana käsityksenä sanan merkityksestä, myös lain tarkoitusta paremmin palvelevana muotoiluna. Esityksessä ehdotetaan muotoilun selkeyttämistä siten, että momentin ensimmäisestä virkkeestä poistetaan sana ”muu”. Samalla selkeytettäisiin sitä, että aineen laskeminen mereen meriympäristön tilan parantamiseksi ei ole momentissa tarkoitettua kiellettyä toimintaa.

4.1.3 Biokaasulaitokset

Hallituksen esityksessä säädettäisiin ilmoitusvelvollisten eläinsuojien ja sitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettavien biokaasulaitosten hyväksymisestä ilmoitusmenettelyssä. Ehdotus koskisi sellaisia biokaasulaitoksia, jotka käsittelevät kyseisessä eläinsuojassa syntynyttä lantaa sekä tiettyjä muita jätteitä. Laitos voisi käsitellä myös maa- ja metsätaloudessa syntyvästä ympäristölle ja terveydelle haitattomasta luonnonaineksesta koostuvaa jätettä. Ilmoituksenvaraisessa biokaasulaitoksessa ei saisi käsitellä käymälävesiä eli mustia jätevesiä.

Biokaasulaitoksen perustaminen ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen edellyttäisi eläinsuojan ilmoituksen muutosta. Biokaasulaitokselta ei siis lähtökohtaisesti edellytettäisi omaa, erillistä ilmoitusta.

Pääosin oman eläinsuojan lantaa käsittelevät biokaasulaitokset ovat usein ammattimaisten valmistajien toimittamia ja pitkälle standardoituja pakettiratkaisuja, joiden toiminnassa ei ole merkittävää tapauskohtaista vaihtelua. Laitoksen ympäristövaikutukset kuitenkin riippuvat myös siitä, miten laitosta käytetään ja mihin se sijoitetaan. Viranomaisen ilmoituspäätöksessä tulisikin kiinnittää huomiota määräyksiin, joilla varmistetaan syötteiden riittävän pitkä viipymä laitoksessa, laitoksen asianmukainen huoltaminen sekä varastointitilat jätteille ja mädätteelle.

Ilmoituksenvaraisilla eläinsuojilla ei ole jätelain mukaan velvollisuutta pitää kirjaa jätteistä, eikä raportoida niistä valvontaviranomaiselle. Eläinsuojan yhteyteen perustettavasta biokaasulaitoksesta olisi kuitenkin tärkeää saada valvontaa ja seuranta varten vastaavat vuotuiset yhteenvetotiedot jätteistä ja tuotetusta biokaasusta kuin ympäristöluvanvaraisistakin biokaasulaitoksista. Siksi ilmoitusvelvollisten eläinsuojien tai sitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettaville biokaasulaitoksille säädettäisiin jätelain 118 §:n mukainen jätteiden kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus.

Ympäristöluvanvaraisen eläinsuojan yhteyteen perustettavat biokaasulaitokset ja eläinsuojasta erilliset biokaasulaitokset säilyisivät luvanvaraisina.

4.1.4 Viittaus lannoitelakiin

Ympäristönsuojelulain 32 §:ään tehtäisiin teknisluonteiset säädösviittaukseen ja terminologiaan liittyvät korjaukset. Viittaus lannoitevalmistelakiin korvattaisiin viittauksella lannoitelakiin, jolla lannoitevalmistelaki on kumottu. Lannoitelaki on tullut voimaan 16.7.2022.

4.1.5 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä

Hallituksen esityksellä pantaisiin täytäntöön vedyn tuotannon luvanvaraisuutta koskeva teollisuuspäästödirektiivin muutos. Ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukkoa 1 muutettaisiin siten, että vedyn tuotanto veden elektrolyysillä olisi luvanvaraista vain silloin, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa.

Teollisuuspäästödirektiivin muutoksen takia vedyn tuotanto vedyn elektrolyysillä poistuu ympäristöluvanvaraisten toimintojen joukosta silloin, kun laitoksen vedyntuotantokapasiteetti on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa. Tällaisesta toiminnasta ei myöskään perittäisi ympäristövahinkomaksua. Tätä koskeva muutos tehtäisiin ympäristövahinkorahastosta annettuun lakiin. Epäorgaanisten kemikaalien valmistusta koskevaa kohtaa ympäristövahinkorahastosta annetun lain liitteessä 1 muutettaisiin niin, että maksuvelvolliseksi jäisi kyseisen kohdan mukaan vedyn tuotanto vain silloin, kun sitä ei tuoteta veden elektrolyysillä. Liitteen 1 kohtaan D lisättäisiin uusi kohta 12, jonka mukaan vuosimaksuvelvollisuus koskisi vedyn tuotantoa veden elektrolyysillä, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa.

4.1.6 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi

Hallituksen esityksellä pantaisiin täytäntöön jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskeva teollisuuspäästödirektiivin muutos. Ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohtaa muutettaisiin siten, että kaasutus- ja pyrolyysilaitoksiin ei sovellettaisi jätteenpolton ja jätteen rinnakkaispolton sääntelyä, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttava polttoaineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa. Lisäksi edellytyksenä on, että muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto. Nykytilanteeseen verrattuna kyseisen lainkohdan poikkeus laajenisi lämpökäsittelyssä syntyvien kaasujen poltosta myös lämpökäsittelyssä syntyvien nesteiden polttoon. Lisäksi poistettaisiin vaatimukset poltettavan kaasun jätteeksi luokittelun päättymisestä sekä polton päästöjen vertailusta maakaasun polton päästöihin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Lumen kaataminen mereen

4.2.1.1 Vaikutusten kohdentuminen

Lumen mereen kaatamisen kieltämisen vaikutukset kohdistuisivat pääasiassa Helsingin kaupunkiin sekä tiettyihin satamiin, jotka kaatavat satama-alueen lunta mereen. Vaikutukset kohdistuisivat myös muihin kaupunkeihin tai kuntiin, jotka mahdollisesti kaatavat lunta mereen. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka moni kaupunki tai kunta kaataa lunta mereen. Ympäristöministeriön teettämän selvityksen mukaan kunnista ja kaupungeista ainoastaan Helsingin kaupunki kaatoi lunta mereen, mutta selvitys kohdistui vain tiettyihin kaupunkeihin ja kuntiin, eivätkä sen tiedot siis välttämättä ole täysin kattavat. Helsingin lisäksi ainakin Hangon kaupunki kaataa lunta mereen. Lumen mereen kaataminen ei kuitenkaan ole maan laajuisesti yleinen käytäntö.

Lumen mereen kaatamisen kieltäminen johtaisi tarpeeseen kehittää nopealla aikataululla uusia keinoja lumen sulattamiseen tai ottaa käyttöön uusia, maalla sijaitsevia lumen vastaanottopaikkoja. Kielto johtaisi tarpeeseen korvata Helsingin Hernesaaren lumen vastaanottopaikka muilla keinoilla. Kieltämisestä aiheutuisi erityisesti taloudellisia ja ympäristövaikutuksia Helsingin kaupungille. Yksittäisiin satamiin kohdistuvat vaikutukset olisivat pienempiä, mutta niiden tarkka arvioiminen on haastavaa ottaen huomioon sen, ettei satamien lumenkaadosta ole tehty kattavia selvityksiä, eivätkä nykyiset kaatomäärät ole välttämättä edes satamien tiedossa, sillä lumi aurataan usein suoraan mereen.

Helsingin lisäksi vaikutukset kohdistuisivat ainakin Hangon kaupunkiin, jonka maantieteellinen sijainti niemellä vaikeuttaa lumen kuljettamista muualle. Helsingin tavoin ongelma koskee erityisesti Hangon kantakaupungin aluetta. Mereen kaatamisen kieltäminen edellyttäisi Hangon kaupungilta uusia järjestelyitä lumen suhteen, ja se todennäköisesti aiheuttaisi kustannuksia lumen kuormaamisen, kuljettamisen ja kasaamisen takia. Hangon kaupungin mukaan kaupunki tarvitsisi esimerkiksi uutta kaavoitusta ja infrastruktuuria, koneinvestointeja sekä aluevarauksia hulevesijärjestelmiseen. Lisäksi henkilötöiden määrä lisääntyisi.

Helsingin kaupunki on esittänyt korvaavansa lumen mereen kaatamista maalla sijaitsevilla lumenvastaanottopaikoilla sekä rannoille sijoitettavilla lumensulatuskoneilla, jotka hyödyntäisivät sulatuksessa merivettä. Helsinki tulisi tarvitsemaan lisäksi uusia maaläjityspaikkoja sekä lisäkalustoa kuljetusmatkojen kasvun takia. Helsingin mukaan pelastusajoneuvoille ja joukkoliikenteelle aiheutuisi mahdollisesti liikkumisen ja saavutettavuuden ongelmia. Kaupunki olisi kuitenkin edelleen velvollinen huolehtimaan katujen kunnossapidosta ja kiinteistöt pelastusväylien avoimuudesta. Asutukselle aiheutuisi sulatus- ja suodatusyksiköistä erityisesti melu- ja maisemahaittaa, sekä mahdollisesti muita haittoja lisääntyneestä liikenteestä. Helsingin mukaan laitteet voitaisiin kuitenkin kuljettaa kesän ajaksi pois ja aluetta voitaisiin siten käyttää myös muuhun toimintaan. Lisäksi alueen ympärille olisi mahdollista rakentaa näkö- ja meluesteitä. Helsingin mukaan laitteiden sijoittamiseen, maisemointiin ja liikennesuunnitteluun kiinnitettäisiin erityistä huomiota.

4.2.1.2 Ympäristövaikutukset

Tällä hetkellä Helsingissä normaaliksi talveksi katsotaan talvi, jolloin lumikuormia on noin 50 000. Niitä esiintyy noin joka toinen talvi. Keskimääräistä runsaslumisempia talvia taas esiintyy noin viiden vuoden välein ja lumikuormien määrä on noin 125 000. Runaslumisena talvena määrä on yli 200 000 ja niitä esiintyy noin 10 vuoden välein. Lumimäärät saattavat kuitenkin tulevaisuudessa kasvaa. Ilmatieteen laitoksen raportin (Ilmastomuutos pääkaupunkiseudulla, 2023, s. 17) mukaan tulevaisuudessa talvet olisivat todennäköisesti aiempaa sateisempia, mikä saattaa tarkoittaa myös lumimäärien kasvua ja suurempaa painetta nykyisille lumenvastaanottopaikoille. Ilmatieteen laitoksen arvion mukaan sademäärät saattaisivat mallitulosten keskiarvon perusteella lisääntyä noin 10 prosenttia lokakuu ja huhtikuun välillä. Muutosten suunnasta ei sen mukaan ole täyttä varmuutta, mutta talvella sademäärän lisääntyminen on huomattavasti todennäköisempää kuin sen vähentyminen.

Hernesaaren lumenvastaanottopaikka on tällä hetkellä Helsingin merkittävin. Sen kapasiteetti on noin 60 000 kuormaa talvessa, mikä vastaa 29 prosenttia kaupungin kaikista lumenvastaanottopaikoista. Keskimäärin Hernesaareen viedään noin 16 000 lumikuormaa vuosittain eli noin 20 prosenttia koko kaupungin lumista. Hernesaareen pystytään vastaanottamaan noin 1 200 lumikuormaa vuorokaudessa. Lumikuormista noin 40 prosenttia on Helsingin kaupungin ja noin 60 prosenttia kiinteistöjen. Hernesaari on ollut käytössä erityisesti siksi, että kantakaupungin alueella ei ole korvaavaa lumitilaa.

Noin 120 000 lumikuorman talvena kuljetusmatkat ovat nykyisellä verkolla noin 868 446 kilometriä, hiilidioksidipäästöt 808 tonnia, keskimääräinen kuljetusmatka 3,5 kilometriä ja maksimikuljetusmatka 8,7 kilometriä. Helsinki on arvioinut, että ilman Hernesaaren lumenvastaanottopaikkaa kuljetusmatkojen yhteismäärä kasvaisi 1 278 646 kilometriin, hiilidioksidipäästöt 1 189 tonniin, keskimääräinen kuljetusmatka 5,2 kilometriin ja maksimikuljetusmatka 13,1 kilometriin. Yhteen laskettujen kuljetusmatkojen, hiilidioksidipäästöjen ja keskimääräisen kuljetusmatkan prosentuaalinen osuus nousisi 47 prosenttia ja maksimikuljetusmatkojen 51 prosenttia.

Kuljetusmatkojen kasvulla olisi siten selviä ympäristövaikutuksia erityisesti hiilidioksidipäästöjen takia. Toisaalta Helsinki on arvioinut, että sulatuslaitteiston käytön lisääntyminen lyhentäisi kuljetusmatkoja liikenteen jakaantuessa lähimmille sulatuskohteille, mikä puolestaan osaltaan vähentäisi hiilidioksidipäästöjä. Kuljetuksesta saattaisi aiheutua myös väylien ruuhkautumista sekä melua kaupungin ulosmenoreiteillä ja lumenvastaanottopaikoilla sekä niiden läheisyydessä.

Helsingin niemen alueella meluhaitat aiheutuvat tällä hetkellä lumen kuljetuksesta Hernesaareen. Jos verkosto sen sijaan hajautettaisiin useampiin lumenvastaanottopisteisiin, meluhaitta jakautuisi useammalle alueelle. Uusien lumenkuljetusreittien myötä melua koskevien valitusten määrä luultavasti kasvaisi. Helsinki on tehnyt Jätkäsaareessa melua koskevan kokeilun, jonka melumallinnusten ja -mittausten perusteella kuljetusliikenteen ei kuitenkaan pitäisi aiheuttaa asukkaiden yöunta häiritsevää melua. Melun katsotaan olevan vähäistä ja aiheuttavan haittaa ainoastaan lähimpien rakennusten asukkaille. Meluun voidaan vaikuttaa esimerkiksi kauhakuormaajia koskevalla käyttöohjeistuksella sekä käyttöajan rajoituksilla.

Lumen mereen kaatamisen kieltämisestä aiheutuu haasteita Helsingin kaupungille erityisesti runsaslumisimpina talvina. Yli 100 000 lumikuorman talvi aiheuttaisi haasteita ja yli 200 000 lumikuorman talvi merkittäviä haasteita. Lisäksi sulatuslaitteet ovat alttiita käyttökatkoille tukkeutumisten ja tavallisten huoltotöiden takia. Helsingin kaupunki on esittänyt merivastaanottoaikan säilyvän varavastaanottoaikkana tilanteissa, joissa lunta tulee Helsingin alueella merkittävästi enemmän kuin maavastaanottoaikat, sulatuslaitokset ja varavastaanottoaikat pystyvät käsittelemään.

Lumensulatuskoneiden käyttö ei täysin poistaisi lumen mereen kaatamisesta aiheutuvaa mikromuoviongelmia. Toisaalta mereen ei enää yhtä todennäköisesti päätyisi sellaisia määriä isompia roskia ja kiintoaineita kuin kaadettaessa lunta suoraan mereen. Lisäksi riski siihen, että esimerkiksi öljyllä tai muulla haitta-aineella pilaantunutta lunta päätyisi suoraan mereen, pienenis. Kaadettaessa lunta suoraan mereen ei välttämättä ajoissa havaita, kuinka roskaista tai haitta-aineiden pilaamaa lumi on.

Mikromuovipäästöt ovat lumen sulatus- ja suodatusyksiköiden keskeinen ongelma. Laitteiston suodatusyksikkö voi poistaa noin yhtä millimetriä isommat mikromuovit, epäpuhtaudet ja roskat. Tiheämpi suodatusjärjestelmä olisi hyvin herkkä tukkeutumiselle ja vaatisi jatkuvaa suodattimen huoltoa, mikä aiheuttaisi käyttökatkoja sekä laitteiston kapasiteetin laskua. Siten pienimpien mikromuovien (0,001–1 millimetriä) suodattamiseen ei ole soveltuvaa, kustannustehokasta teknologiaa. Merivastaanottoaikkaan verrattuna etuna olisi kuitenkin suurempien (yli yhden millimetrin kappaleiden) jääminen suodatusjärjestelmään. Helsingin kaupungin mukaan suodatusyksikössä saadaan poistettua merkittävä osa lumen roskista ja mikromuovin partikkeleista.

Helsingin kaupungin mukaan sulamisvesi laskettaisiin joko mereen johtavaan hulevesiverkostoon tai suoraan mereen. Aineen (siis myös lumesta sulatetun veden) kaataminen mereen rannalta ei kuitenkaan ympäristönsuojelulain 18 §:n mukaan ole sallittua, vaan sulamisvedet on johdettava hulevesiverkostoon.

4.2.1.3 Taloudelliset vaikutukset

Helsingin kaupungille, tietyille satamille sekä muille vesistöihin lunta kaataville kaupungeille tai kunnille aiheutuisi lisäkustannuksia lumen kuljetusmatkojen pituuden kasvusta. Toinen merkittävä kustannuserä olisivat todennäköisesti lumensulatuslaitteiston hankinnasta ja

käytöstä aiheutuvat kustannukset. Taloudelliset vaikutukset riippuisivat siitä, millä keinoilla lumen merivastaanottoaikoja korvattaisiin. Lumenkaadon kieltäminen kolmen vuoden siirtymäajalla aiheuttaisi runsaasti paineita erityisesti Helsingin kaupungille ottaa käyttöön uusia käsittelymenetelmiä tai maavastaanottoaikoja, ja siten myös suuria kustannuksia lyhyellä aikavälillä.

Lumen mereen kaatamisen lopettaminen edellyttäisi Helsingin kaupungilta mittavaa rahallista investointia uusiin ja korjattaviin maavastaanottoaikoihin sekä sulatuslaitteistoon. Esimerkiksi lumensulatuskoneet vaatisivat suuria investointeja. Lisäksi laitteistoja ei ole saatavilla suoraan niin sanottuina pakettiratkaisuin. Lumen sulatus- ja suodatusyksiköt eivät ole teknologialtaan valmiina ostettavia tuotteita, vaan laitteistoa pyritään kehittämään esimerkiksi kapasiteetin nostamiseksi sekä toimintavarmuuden ja puhdistustason parantamiseksi. Helsingin kokeilemat laitteistot käyttävät sulatusprosessissa muun muassa kaukolämmön paluuenergiaa sekä pumpattua merivettä. Meriveden pumppaamisen tarvittavan energian kustannus on Helsingin mukaan noin viisi euroa lumikuormaa kohden. Laitteiston muut kustannukset koostuvat esimerkiksi suodatuksen, käytön, huollon ja ylläpidon kustannuksista sekä henkilö- ja konekustannuksista. Energiakustannusten takia laitteiston käyttökustannukset ovat todennäköisesti kalliimmat kuin merivastaanottoaajan toiminta.

Helsingin kaupunki on suunnitellut luopuvansa lumen mereen kaatamisesta vuoteen 2033 mennessä, mikä edellyttäisi sulatus- ja suodatusyksiköiden käyttöä. Helsingin kaupunki arvioi sulatus- ja suodatusyksiköiden investointikustannusten olevan vuosina 2024–2033 noin 42 miljoonaa euroa. Yhden yksikön hinta olisi siis noin 2 miljoonaa euroa. Lisäksi Helsingille aiheutuisi sen oman arvion mukaan investointikustannuksia maavastaanottoaikoista noin 60 miljoonaa euroa. Osa uusista lumen maavastaanottoaikoista korvaisi kuitenkin kaupunkirakenteen tiivistymisestä aiheutuvaa vastaanottoaikkujen poistumista, eikä vaikutus siis suoraan liity merivastaanotosta luopumiseen. Helsinki on suunnitellut investoivansa lumen sulatus- ja suodatuslaitteistoihin vuosittain noin 2–3 laitteiston verran. Helsingin arviot taloudellisista vaikutuksista perustuvat sen omalle suunnitelmalle, jonka mukaan lumen kaatamisesta mereen luovutettiin vuoteen 2033 mennessä. Kustannukset olisivat luultavasti suuremmat ja suuret investointikustannukset ajoittuisivat hyvin lyhyelle ajanjaksolle, jos lumenkaato mereen kiellettiin kolmen vuoden siirtymäajalla.

4.2.1.4 Vaikutukset viranomaisiin

Esityksellä ei katsota lähtökohtaisesti olevan merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Vaikutukset riippuvat kuitenkin osin siitä, miten esimerkiksi Helsingin kaupunki, mahdolliset muut kaupungit tai kunnat ja satamat päättävät korvata mereen kaatamisen. Esimerkiksi lumensulatuskoneiden valvonta olisi ympäristönsuojeluviranomaisille luultavasti työläämpää kuin yksittäisen merivastaanottoaajan valvominen. Helsingin suunnittelemassa mallissa koneita tulisi eri rannoille yhteensä 21 kappaletta ja niiden päästöjen valvominen saattaisi lisätä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen työmäärää. Ympäristönsuojeluviranomaisen ratkaistavaksi saattaisi tulla muun muassa se, minkälaisia yhteisvaikutuksia koneilla on.

Lumen mereen kaatamisen kieltäminen erityisesti lyhyellä, kolmen vuoden siirtymäajalla voisi hankalassa lumitilanteessa vaikeuttaa pelastusviranomaisten toimintaa erityisesti Helsingin kantakaupungin alueella.

4.2.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen

Voimassaolevan 18 §:n 2 momentin tarkoituksena ei ole ollut kieltää aineen laskemista mereen meriympäristön tilan parantamiseksi. Säännöksen sanamuodon selkeyttämisellä

varmistettaisiin, ettei säännöstä tulkita virheellisesti. Säännöksen soveltamisalaan ei siis kuulu aineen kaataminen mereen, jos tarkoituksena on meriympäristön tilan parantaminen. Selkeyttämisellä saattaa olla myönteisiä ympäristövaikutuksia, jos sen myötä säännöksen tulkinta helpottuu ja ympäristöntilaa parantavien aineiden käyttö lisääntyy. Ympäristönsuojelulain 18 §:n 2 momentin sanamuodon täsmentäminen selkeyttää lain tulkintaa sitä soveltavien viranomaisten näkökulmasta.

4.2.3 Biokaasulaitokset

4.2.3.1 Ympäristövaikutukset

Biokaasulaitoksen ympäristövaikutukset riippuvat laitoksessa ja mädätteen levityksessä noudatettavista käytännöistä. Biokaasun tuotantoketjussa aiheutuu kaasumaisia päästöjä, kuten metaani-, dityppioksidi- ja ammoniakkipäästöjä. Laitosten metaanipäästöt vaihtelevat vähäisistä jopa 20 prosenttiin koko laitoksen metaanintuotannosta. Myös ammoniakkipäästöt voivat olla suuria. Dityppioksidin päästöjä sen sijaan muodostuu kaikkien typpilannoitteiden käytössä ja niiden vähentäminen on vaikeaa. Biokaasulaitoksen toimintaan liittyvät dityppioksidipäästöt johtuvat mädätteen peltolevityksen aiheuttamasta maaperän mikrobitoiminnasta. Biokaasulaitosten rakenteilla sekä käytön ja ylläpidon käytännöillä on huomattava vaikutus metaani-, dityppioksidi- ja ammoniakkipäästöihin. Puutteelliset käytännöt johtavat kasvihuonekaasupäästöihin ja siten tuotannon ilmastokestävyyden heikkenemiseen. Jos biokaasulaitoksen päästöjen hallintaan kiinnitetään huomiota, tuottaa lannan käsittely biokaasulaitoksessa kuitenkin ilmastohyötyjä tavalliseen käsittelyyn nähden.

Biokaasulaitoksen kaasumaisiin päästöihin voidaan vaikuttaa erityisesti sillä, kuinka pitkä syötemateriaalin viipymäaika biokaasureaktorissa on. Syötemateriaalien määrä täytyy suhteuttaa reaktorin kokoon siten, että syötteiden viipymä on riittävän pitkä ja viipymä mahdollistaa orgaanisen aineksen hajoamisen sekä biokaasun tuotannon ja talteenoton. Jos viipymä on liian lyhyt, kaikkea saatavilla olevaa biokaasua ei saada prosessin aikana talteen. Tällöin mädätteeseen jää helposti hajoavaa orgaanista ainesta, jolloin mädätysprosessi voi jatkua varastoinnin aikana ja aiheuttaa merkittävän päästöriskin. Jos reaktori on syötemateriaalien määrään nähden pieni ja viipymä siten lyhyt, reaktoria tulee seurata kaasun talteenotolla varustetulla jälkikaasualtaalla. Vaihtoehtoisesti reaktorin tulee olla riittävän suuri pitkän viipymän ja syötemateriaalien hajoamisen varmistamiseksi.

Biokaasulaitosten haitallisia ilmastovaikutuksia voidaan pyrkiä vähentämään seuraamalla reaktorin kaasupäästöjä. Siten ilmoituspäätöksessä on tarpeen velvoittaa toiminnanharjoittajaa seuraamaan mahdollisia metaani- ja muita biokaasuvuotoja sekä estämään vuodot nopeasti. Ilmoituspäätöksessä ympäristönsuojeluviranomainen voisi edellyttää laitokselta kunnossapito-ohjelmaa sekä metaanivuotojen seurantaa. Toiminnanharjoittajan tai laitostoimittajan huoltohenkilöstön tulisi seurata metaanivuotojen syntymistä. On kuitenkin todennäköistä, että toiminnanharjoittaja tarkkailee mahdollisia metaanivuotoja ilman ilmoituspäätöksessä annettuja määräyksiäkin, sillä metaanivuotojen estämisestä on toiminnanharjoittajalle myös taloudellista hyötyä. Lisäksi vuotoseurantaa joudutaan tekemään myös työ- ja paloturvallisuuden takia, sillä suurin osa mahdollisesti vuotavista liitoksista sijaitsee rakennusten tai rakenteiden sisällä.

Syötemateriaalin viipymän lisäksi päästöihin vaikuttaa mädätteen ja siitä prosessoitujen jakeiden varastointi. Laitoskoosta ja syötemateriaaleista riippumatta biokaasulaitoksen päästöjä vähentäviin käytäntöihin on kiinnitettävä huomiota. Tuotantoketjun päästöjen hallinnan kannalta laitoksen asianmukainen ja oikein ajoitettu huolto sekä ehjät ja kestävät rakenteet ovat tärkeitä. Sen sijaan mädätteen jalostamisen vaikutuksista kaasumaisiin päästöihin on vähän

tietoa. Mädätteen levityksen yhteydessä on käytettävä ammoniakkipäästöjä vähentäviä levitysmenetelmiä, mutta lähtökohtaisesti mädätteen käyttö ei esimerkiksi nosta dityppioksidin päästöjä prosessoimattomaan lantaan verrattuna.

Biokaasutus ei itsessään edistä mädätteen tai lannan siirtoa, koska käsittely ei merkittävästi pienennä massan määrää. Käsittlemättömään lantaan verrattuna biokaasutuksessa syntyvä mädätysjäännös on kuitenkin tasalaatuisempaa, hygieenisempää ja hajuttomampaa. Mädätyksen seurauksena hajuhaitat vähenevät selvästi käsittlemättömään lantaan verrattuna. Kasvihuonekaasupäästöistä suurin osa muodostuu mädätysjäännöksen varastoinnista, mutta päästöt ovat merkittävästi pienemmät kuin käsittlemättömällä lannalla. Mädätyksessä ravinteiden kokonaispitoisuus säilyy ennallaan, mutta ravinteet muuttuvat kasveille paremmin käyttökelpoiseen liukoiseen muotoon ja lannan laatu paranee. Toisaalta myös riski ravinnevalumille kasvaa, jos mädätettä käytetään liikaa, sillä liukoisemmassa muodossa olevat ravinteet aiheuttavat enemmän haittaa vesistöissä. Lisäksi mädätteen varastointi aiheuttaa hajuhaittoja, riskin ravinnevalumille ja päästöille ilmaan. Mädätteelle tulisi olla käyttökohde joko lähiympäristössä tai se tulisi jalostaa ja kuljettaa kauemmas hyödynnettäväksi.

Yleensä biokaasulaitoksesta aiheutuva melu on vähäistä ja rajoittuu laitosalueelle. Liikenteestä aiheutuva melu voi hieman lisääntyä, mutta liikenne sijoittuu pääosin tilalle.

Biokaasulaitoksilla arvioidaan yleisesti olevan jonkin verran myönteisiä ympäristövaikutuksia, sillä lannan käsittely biokaasulaitoksessa hyvien käytäntöjen mukaisesti tuottaa ilmastohyötyjä, lisää ravinteiden liukoisuutta ja vähentää hajuhaittoja tavalliseen lannan käsittelyyn verrattuna. Kun laitoksen reaktori, varastosäiliöt ja putkistot ovat tiiviitä, laitoksen normaalitoiminnasta ei aiheudu päästöjä maaperään, vesistöihin tai pohjaveteen. Jos laitoksilla noudatetaan hyviä käytäntöjä, pitäisi haitallisten ympäristövaikutusten jäädä vähäisiksi. Biokaasulaitosten toiminnalla on lisäksi useita epäsuoria positiivisia ympäristövaikutuksia. Hajuhaittojen vähentämisen lisäksi lannan viskositeetti pienenee prosessin aikana, mikä johtaa pienempään polttoaineen kulutukseen levityksen aikana. Mädätteestä eroteltua kuivajaeetta voidaan käyttää tilalla kuivikkeena, mikä voi korvata esimerkiksi turpeen käyttöä. Prosessin aikana myös rikkakasvien siemenet tuhoutuvat, mikä pienentää esimerkiksi hukkakauran leviämisen riskiä.

Biokaasulaitoksia koskevan esityksen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Esityksellä selkeytetään ja helpotetaan hieman ilmoituksenvaraisten eläinsuojien yhteyteen perustettavien, kyseisen eläinsuojan jätteitä käsittelevien biokaasulaitosten perustamista. Kokonaisuudessaan esityksellä arvioidaan olevan jonkin verran myönteisiä vaikutuksia erityisesti eläinsuojatoiminnan hajupäästöille sekä ravinteiden hyödyntämiselle. Jos biokaasulaitosten rakentaminen lisääntyy esityksen myötä, saattaa biokaasulaitoksen toiminnan häiriötilanteista aiheutua jonkin verran lisääntyneitä hajuhaittoja. Kokonaisuudessaan lannan käsittely biokaasulaitoksessa kuitenkin vähentää lannan aiheuttamia hajuhaittoja.

Biokaasulaitoksessa saisi käsitellä myös maa- ja metsätaloudessa syntyvää ympäristölle ja terveydelle haitatonta luonnonainesta sisältävää jätettä, esimerkiksi nurmea. Kyseinen jäte voisi olla peräisin muualtakin kuin siitä ilmoituksenvaraisesta eläinsuojasta, jonka yhteyteen biokaasulaitos rakennetaan. Kyseisten jätteiden käsittelystä biokaasulaitoksessa ei arvioida aiheutuvan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kunnan ilmoitusmenettelyssä tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että kyseisille jätteille on riittävät varastointitilat sekä levityspinta-ala mädätteelle.

4.2.3.2 Taloudelliset vaikutukset

Lähivuosina arvioidaan perustettavan 70–80 uutta biokaasulaitosta. Suuri osa laitoksista edellyttäisi kuitenkin edelleen ympäristölupaa. Etukäteen on vaikea arvioida, kuinka monta ilmoituksenvaraista laitosta lähivuosina perustettaisiin muutenkin, ja kuinka paljon määrä kasvaisi sääntelyn muutoksen myötä. Aiemmin on kuitenkin ilmennyt tilanteita, joissa eläinsuojatoiminnan harjoittajat eivät ole halunneet perustaa biokaasulaitoksia toiminnan luvanvaraisuuden takia. Siksi voidaan olettaa, että ilmoituksenvaraisten eläinsuojien yhteyteen perustettavien, oman tilan syötteitä käsittelevien biokaasulaitosten siirtyminen ilmoitusmenettelyyn saattaa hieman lisätä ilmoituksenvaraisten biokaasulaitosten perustamista. Lisäksi muutos sujuvoittaisi menettelyjä niiden laitosten osalta, jotka muutenkin olisi perustettu, ja vähentäisi hieman toimijan kustannuksia verrattuna tilanteeseen, jossa kyseisille biokaasulaitoksille tulee hakea ympäristölupaa.

Kokonaisuudessaan ilmoitus- ja lupamenettelyn maksuilla on vain pieni vaikutus biokaasulaitosten perustamiseen. Laitokset ovat kalliita investointeja ja niiden perustamiseen vaikuttaa lähinnä kyseisen toiminnan kannattavuus. Ilmoitus- ja lupamaksut ovat muutamia tuhansia euroja. Lisäksi on todennäköistä, että eläinsuojan ilmoitus on ollut kustannuksiltaan kalliimpi kuin biokaasulaitoksen ilmoitus tai lupa, sillä eläinsuojien käsittely on viranomaisen näkökulmasta haastavampaa ja monimutkaisempaa.

Ilmoitusmenettelyn etuna on sille asetettu 120 vuorokauden määräaika, joka on toiminnanharjoittajan näkökulmasta paitsi lyhyt, myös ennustettava ja selkeä. Biokaasulaitosten käsittelyajat lupamenettelyssä ovat vaihdelleet kunnasta riippuen, eikä toiminnanharjoittaja lupahakemusta jättäessään voi luotettavasti tietää, kuinka kauan asian käsittely tulee kestämään. Käsittelyaika on keskimäärin ollut noin viisi kuukautta. Käsittelyajoissa voi kuitenkin olla paljon kuntakohtaista vaihtelua, ja esimerkiksi Oulun seudun ympäristötoimen mukaan käsittelyaika on tyypillisesti ollut noin kahdeksan kuukautta.

4.2.3.3 Vaikutukset viranomaisiin

Nykyisin suurella osalla biokaasulaitoksista on aluehallintoviraston tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämä ympäristölupa. Joissakin tapauksissa biokaasulaitosten toiminta on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen päätöksellä hyväksytty ilmoitusmenettelyssä.

Kuntiin ja niiden ympäristönsuojeluviranomaisiin kohdistuvat vaikutukset riippuvat siitä, ovatko ilmoitusmenettelyyn siirtyvät laitokset aiemmin olleet kunnan lupamenettelyssä, vai onko ne hyväksytty jollakin muulla menettelyllä, esimerkiksi lausunnolla. Nyt ilmoitusmenettelyyn siirtyvät biokaasulaitokset ovat olleet aiemmin kunnan lupamenettelyssä. Ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:n 2 momentin 12 kohdan f alakohdan mukaan muu kuin a–e alakohdassa tai 1 §:n 13 kohdan a ja d–g alakohdassa tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista ja jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa, kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa käsiteltäväksi. Myös muutoksen kohteena olevien biokaasulaitosten vuosikäsittelymäärä on alle 20 000 tonnia. Esitys selventäisi oikeustilaa myös viranomaisten näkökulmasta.

Pääsääntöisesti esitys ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen perustettavien biokaasulaitosten siirtämisestä ilmoitusmenettelyyn saattaa hieman keventää viranomaisen hallinnollista taakkaa, koska lähtökohtaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ratkaisisi eläinsuojan ja biokaasulaitoksen ilmoituspäätöksen, ja biokaasulaitoksen ilmoitus voitaisiin

käsitellä eläinsuojan ilmoituksen muutoksena. Sama viranomainen valvoisi kumpaakin toimintaa.

4.2.4 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä

4.2.4.1 Ympäristövaikutukset

Veden elektrolyysillä tapahtuvan vedyn tuotannon ympäristövaikutukset ovat lähtökohtaisesti vähäisiä. Elektrolyysiprosessi kuluttaa paljon sähköä ja merkittävin mahdollinen haitallinen ympäristövaikutus on prosessissa muodostuvan lämpöenergian johtaminen vesistöön. Voidaan kuitenkin olettaa, että lämpöenergia pyritään taloudellisista syistä ensisijaisesti hyödyntämään esimerkiksi kaukolämpönä. Vetyä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavan vesielektrolyysin poistamisella ympäristölupavaraisuudesta ei tämän perusteella ja elektrolyysiprosessin luonne huomioiden arvioida olevan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Epäsuoria haitallisia ympäristövaikutuksia vedyn tuotannosta voi aiheutua käytetyn sähkön tuotannon päästöistä. Epäsuoria positiivisia ympäristövaikutuksia voi aiheutua siitä, jos elektrolyysiin perustuvalla vedyn tuotannolla korvataan fossiiliperäistä vedyn tuotantoa, tai jos tuotetulla vedyllä korvataan teollisuudessa fossiilisia raaka-aineita. Ympäristölupamenettelyssä ei kuitenkaan käsitellä luvanvaraisen toiminnan epäsuoria ympäristövaikutuksia.

4.2.4.2 Taloudelliset vaikutukset

Veden elektrolyysillä tapahtuvan vedyn tuotannon ja vedyn kulutuksen odotetaan kasvavan tulevaisuudessa merkittävästi Suomessa. Vuoden 2024 alussa Suomessa oli yli 20 veden elektrolyysiin perustuvaa vedyntuotantohanketta suunnittelun eri vaiheissa. Vedyn tuotannon toimivaltainen ympäristölupaviranomainen on valtion ympäristölupaviranomainen. Valtion ympäristölupaviranomaisessa uutta toimintaa koskevan lupahakemuksen tavoitteellinen keskimääräinen käsittelyaika on 10 kuukautta. Aluehallintovirastojen vuoden 2024 maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen (1171/2023) mukaan ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 mukaisten kemianteollisuuden direktiivilaitosten lupakäsittelystä perittävä maksu on 52 800 euroa. Ehdotetun lakimuutoksen myötä vetyä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavat vesielektrolyysilaitokset vapautuisivat ympäristölupavelvollisuudesta, jolloin kyseiset laitosinvestoinnit säästyisivät mainitulta lupakäsittelymaksulta ja lupakäsittelyn vaatimalta ajalta.

Vesielektrolyysillä vetyä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavien laitosten ympäristövahinkomaksuvelvollisuus poistuisi. Maksuvelvollisuuden muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia maksuvelvollisten määrään ja ympäristövahinkorahaston maksukertymään. Tällä hetkellä suunnitteilla on noin 20 vedyntuotantolaitosta, mutta niiden kokoluokasta ei ole esitystä valmisteltaessa ollut käytettävissä tarkempia tietoja. Toiminnassa on korkeintaan muutamia sellaisia laitoksia, joiden ympäristövahinkomaksuvelvollisuus poistuisi. Ympäristövahinkorahastolaki tulee kuitenkin voimaan 1.1.2025 ja tässä esityksessä siihen ehdotettu muutos vasta 1.3.2025, joten kyseiset laitokset olisivat ympäristövahinkomaksuvelvollisia vuoden 2025 toiminnasta. Joka tapauksessa maksukertymän vähenemä suhteessa ympäristövahinkorahaston vuosittaiseen maksukertymään arvioidaan olevan kokonaisuudessa vähäinen.

4.2.4.3 Vaikutukset viranomaisiin

Vetyä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavan veden elektrolyysin poisto ympäristölupavaraisuudesta vähentää jossain määrin valtion ympäristölupa- ja

valvontaviranomaisten työmäärää, jos vedyn tuotantoinvestoinnit kohdistuvat lakimuutoksen vuoksi sellaisiin tämän kokoluokan itsenäisiin vesielektrolyysilaitoksiin, jotka eivät tarvitse valtion ympäristölupaa jostain muusta syystä. Tällainen muu syy, jonka vuoksi toiminta edellyttäisi edelleen valtion ympäristölupaa, olisi esimerkiksi tuotetun vedyn jatkojalostus samassa laitosteknologiauksessa muiksi kemianteollisuuden tuotteiksi, kuten metaaniksi, metanoliksi tai ammoniakiksi. Kuntien viranomaisille ei säädettäisi ehdotuksessa uusia tehtäviä. Yleisestä luvanvaraisuudesta vapautettu vesielektrolyysilaitos saattaisi ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti edellyttää kunnan ympäristöviranomaisen ympäristölupaa, jos toiminnasta saattaisi aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Kunnan ympäristöluvan tarvetta voidaan kuitenkin pitää verrattain epätodennäköisenä, sillä veden elektrolyysistä ei prosessin luonne huomioiden voi lähtökohtaisesti olettaa aiheutuvan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia eikä siten myöskään naapuruussuhdelaisissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

4.2.5 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi

4.2.5.1 Ympäristövaikutukset

Jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevalla ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Jos muutos lisää jätteen kaasutusta tai pyrolyysiä, aiheutuu näistä uusista toiminnoista ympäristövaikutuksina esimerkiksi päästöjä ilmaan. Sääntelyssä asetettaisiin kuitenkin edelleen ankaria vaatimuksia päästöille. Typen ja rikin oksidien sekä hiukkasten päästöt eivät saisi ylittää niitä päästöjä, joita aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttavia polttoaineita, joita laitoksessa voitaisiin polttaa. Muiden päästökomponenttien osalta päästöt eivät saisi ylittää jätteen polton tai rinnakkaispolton päästöjä.

Jätteen kaasutus ja pyrolyysi, joihin sovelletaan ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan poikkeusta, säilyisivät edelleen ympäristöluvanvaraisena toimintana ja lupaviranomaisena toimii valtion ympäristölupaviranomainen. Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää muun muassa, ettei toiminnasta asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa muun muassa merkittävää terveys- tai ympäristöhaittaa. Epäsuoria positiivisia ympäristövaikutuksia voi aiheutua siitä, jos lisääntyvällä jätteen kaasutuksella tai pyrolyysillä edistetään jätehuollon toimintaa ja jätteiden sisältämien materiaalien kierrätystä. Ympäristölupamenettelyssä ei kuitenkaan käsitellä luvanvaraisen toiminnan epäsuoria ympäristövaikutuksia.

4.2.5.2 Taloudelliset vaikutukset

Suomessa toimii yksi kaasutusteknologiaa käyttävä jätteenpolttolaitos, joka tuottaa sähköä ja kaukolämpöä. Jätteen pyrolyysiteknologiaa ei ole Suomessa toistaiseksi merkittävästi käytössä, mutta pyrolyysi on herättänyt kiinnostusta yhtenä mahdollisuutena erityisesti muovijätteen kemialliseen kierrättämiseen. Jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevalla ympäristönsuojelulain muutoksilla lievennettäisiin kriteerejä siitä, missä tilanteissa jätteen kaasutus ja pyrolyysi ovat vapautettuja jätteenpolttolainsäädännön soveltamisesta. Lakimuutoksen voidaan arvioida lisäävän kannusteita investoida kaasutukseen ja pyrolyysiin perustuvaan jätteiden hyödyntämiseen.

4.2.5.3 Vaikutukset viranomaisiin

Jos ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohtaan ehdotettu jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskeva muutos lisää investointeja jätteen kaasutus- tai pyrolyysilaitoksiin, myös valtion ympäristölupa- ja valvontaviranomaisen työmäärä kasvaa vastaavasti. Kuntien viranomaisille ei säädettäisi ehdotuksessa uusia tehtäviä. Jätteen kaasutus- ja pyrolyysilaitosten toimivaltaisista ympäristöviranomaisista olisivat jatkossakin valtion lupa- ja valvontaviranomaiset.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Lumen kaataminen mereen

Selkeimpänä vaihtoehtona lumen mereen kaatamisen kieltämisellä voidaan pitää nykytilan säilyttämistä. Se ei kuitenkaan vastaisi hallitusohjelman kirjausta. Lisäksi nykytilassa on havaittu ongelmia erityisesti mereen kaatamisen imagovaikutusten sekä mikromuovipäästöjen osalta. Kansalaiset eivät yleisesti ottaen pidä lumen kaatamista mereen hyväksyttävänä ja toiminnan jatkaminen voisi heikentää luottamusta sekä oikeudenmukaiseen ympäristösäätelyyn että ympäristönsuojeluviranomaisiin. Nykytilan säilyttäminen jättäisi mereen kaatamisen lopettamisen arvioinnin ja toteutuksen kokonaan toimijoiden tehtäväksi. Esimerkiksi Helsingin tarkoituksena on lopettaa lumen kaataminen mereen vuoteen 2033 mennessä, mutta tavoitteen toteutumista ei ole varmuutta. Helsinki myös suunnittelee säilyttävänsä Hernesaaren lumenvastaanottoaikan varavastaanottoaikkana.

Toinen vaihtoehto olisi joko kaiken lumenkaadon tai lumen mereen kaatamisen säätäminen ympäristöluvanvaraiseksi toiminnaksi. Esimerkiksi Hernesaaren lumenvastaanottoaikalalla on ympäristölupa, jota Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edellytti sen perusteella, että toiminnasta saattaa aiheutua vesistön pilaantumiseen rinnastettavaa pilaantumista merialueella. Myös useiden satamien ympäristöluvuissa on annettu määräyksiä lumen kaatamisesta mereen tai läjittämisestä maa-alueelle. Ympäristöluvanvaraisuuden etuna olisi sääntelyn selkeys. Toisaalta lumen vastaanottoaikoilta (sekä maalla että merellä sijaitsevilta) voidaan jo nykyisen sääntelyn mukaan edellyttää ympäristölupaa. Lumenvastaanottoaikan ympäristölupavelvollisuuden perusteena voi olla mahdollinen naapuruussuhdehaitta tai huleveden johtaminen uomaan tai vesistöön. Vesilain mukaisen luvan perusteena voi olla mahdollinen tulva- tai vettymisvaara. Tarvittaessa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi puuttua lumenvastaanottoaikan toiminnasta aiheutuvaan roskaantumiseen tai muihin haittoihin jätelain 125 §:n mukaisella yksittäisellä määräyksellä. Kunta voi antaa tarvittaessa myös ympäristönsuojelulakia ja -asetusta tarkentavia yleisiä ympäristönsuojelumääräyksiä lumenvastaanottoaikoista ja niiden hoidosta. Siksi on katsottu, että lumen kaatamiselta yleisemmin ei ole tarpeen edellyttää ympäristölupaa.

5.1.2 Upottamis- ja hylkäämiskiellon selventäminen

Upottamis- ja hylkäämiskiellon muuttamisen sijaan kiello on voitu jättää ennalleen. Jos sanamuotoa ja tulkintaa ei selkeytettäisi, viranomaiset todennäköisesti tulkitisivat kielloa eri tavoin ja tarvitsisivat lisäksi jatkossakin tulkinta-apua lain soveltamistilanteissa. Pahimmillaan ympäristön tilaa parantavien aineiden käyttäminen saattaisi estyä säännöksen virheellisten tulkinnan takia.

5.1.3 Biokaasulaitokset

Ilmoitusmenettelyn sijasta vaihtoehtona on arvioitu nykytilan säilyttämistä. Suurella osalla biokaasulaitoksista on aluehallintoviraston tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämä ympäristölupa. Toisaalta osa on hyväksytty ilmoitusmenettelyssä. Osa laitoksista on käsitelty osana eläinsuojaa soveltamatta jätteenkäsittelyn luvanhakuperustetta, vaikka biokaasulaitosten katsotaan käsittelevän jätettä ammattimaisesti tai laitospäin. Nykytilassa on ollut tulkinta- ja soveltamisongelmia, jotka ovat johtaneet vaihtelevaan käytäntöön. Tällöin toiminnanharjoittajien yhdenvertaisuus ja oikeusvarmuus eivät toteudu.

Jos sääntelyyn ei tehtäisi muutoksia, olisi vaihtoehtona viranomaisten ohjeistaminen. Hallituksen esityksessä ehdotetulla sääntelymuutoksella saadaan yhtenäistettyä vaihtelevia käytäntöjä tehokkaammin kuin ohjeistuksella. Lisäksi sääntelymuutos antaa toiminnanharjoittajille ja viranomaisille paremman tilaisuuden tulla kuulluksi ja esittää huomioita uudistuksesta. Ehdotetun sääntelymuutoksen etuna on myös biokaasulaitosten sääntelyn keventäminen ja siten myös hallitusohjelman biokaasulaitoksia koskevien kirjausten edistäminen.

Biokaasulaitosalan toimijat ovat tuoneet esiin, että tiettyjen maatilamittakaavan biokaasulaitosten tulisi olla rekisteröintimenettelyssä. Menettely edellyttäisi, että kyseisten laitosten ympäristönsuojeluvuorokausista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, jotta toiminnalle olisi selvät yhtenäiset vaatimukset. Rekisteröintimenettelyn etuna olisi se, että toimintaa koskevat määräykset olisivat toiminnanharjoittajien tiedossa jo etukäteen. Toisaalta määräyksissä ei olisi mahdollista ottaa huomioon alueellisia erityispiirteitä, minkä vuoksi vaatimukset voisivat jossain tilanteessa olla kohtuuttomia. Rekisteröintimenettelyn ongelmana on lisäksi se, ettei siinä tehdä viranomaisharkintaa tai anneta määräyksiä toiminnalle, eikä rekisteröinnistä voi valittaa. Siksi rekisteröintimenettelyyn siirtymistä ei ole katsottu sopivaksi vaihtoehdoksi.

Valmistelussa on harkittu mahdollisena sääntelyvaihtoehtona myös sitä, että ilmoituksenvaraisissa biokaasulaitoksissa saisi käsitellä muilta tiloilta tuotuja, eläinsuojatoimintaan liittyviä syötteitä (lantaa, kasviperäistä rehujätettä, maitohuoneen ja eläintenpitotilojen pesuvesiä sekä elintarvikkeeksi kelpaamatonta maitoa). Valmistelun aikana harkittiin esimerkiksi, että 40 prosenttia kaikista kyseisistä syötteistä voisi olla muulta kuin omalta tilalta. Ilmoituksenvaraisia eläinsuojia koskevat kuitenkin eläinsuoja-asetuksen etäisyys- ja peltoalavaatimukset. Asetuksessa säädetään esimerkiksi siitä, miten pitkä etäisyys eläinsuojasta täytyy olla lähimpään altistuvaan kohteeseen. Etäisyysvaatimus lasketaan eläinlajin, eläinmäärän ja lannan varastointitavan mukaan. Jos eläinsuoja siis jatkossa toisi muualta lantaa ja varastoisi sitä biokaasulaitoksessa käsittelyä varten, tulisi se ottaa huomioon etäisyysvaatimuksissa, mikä olisi edellyttänyt muutoksia eläinsuoja-asetukseen.

Eläinsuoja-asetuksen etäisyysvaatimusten muuttaminen olisi hankalaa ja aikaa vievää, ja se todennäköisesti johtaisi toiminnanharjoittajan näkökulmasta sääntelyn monimutkaistumiseen ja lisääntymiseen. Toiminnanharjoittajan näkökulmasta etäisyysvaatimukset ovat jäykkiä, ja ne rajoittavat tapauskohtaista harkintaa. Toiminnanharjoittajan pitäisi myös etukäteen tietää, minkä eläimen lantaa biokaasulaitokseen tuotaisiin, jotta etäisyysvaatimus voitaisiin määrittää oikein. Jos toiminnanharjoittaja myöhemmin haluaisi tuoda biokaasulaitokseen esimerkiksi sian lantaa nautaan lannan sijasta, tulisi tämä huomioida etäisyysvaatimuksissa.

Kyseinen sääntelyvaihtoehto ei siis tukisi parhaiten esitykselle asetettuja tavoitteita sääntelyn selkeyttämisestä ja sujuvoittamisesta. Muutenkin muualta tuotujen syötteiden salliminen ilmoituksenvaraiseen laitokseen saattaisi heikentää eläinsuojien yhdenvertaista kohtelua.

Sääntely teoriassa mahdollistaisi esimerkiksi sen, että 500 lypsylehmän eläinsuoja olisi edelleen luvanvarainen, mutta ilmoituksenvarainen 299 lypsylehmän eläinsuoja voisi varastoida tilallaan omien lehmiensä lannan lisäksi mahdollisesti jopa 200 muun lehmän lannan, jos lantaa tuotaisiin käsiteltäväksi biokaasulaitoksessa. Kyseinen tilanne ei ole todennäköinen, sillä suurien lantamäärien tuominen ei todennäköisesti ole kannattavaa. Yhdenvertaisen kohtelun vaatimus kuitenkin edellyttää, ettei vastaavia tilanteita syntyisi. Haasteeksi voisi nousta myös yhdenvertainen kohtelu suhteessa muihin pieniin laitoksiin, jotka harjoittavat ammattimaista tai laitosmaista jätteenkäsittelyä, ja jotka edelleen säilyvät luvanvaraisina.

Sääntelyn selkeyttämiseksi olisi mahdollista myös säätää niin, että kaikki ilmoituksenvaraisen eläinsuojan ja biokaasulaitoksen -yhdistelmät käsiteltäisiin kunnan ympäristölupamenettelyssä riippumatta siitä, tulevatko syötteet omalta tilalta vai muualta. Edellytyksenä olisi kuitenkin se, että käsittelymäärä jäisi alle 20 000 tonnin. Kyseisen mallin etuna olisi selkeys ja yksinkertaisuus. Perustettaessa biokaasulaitosta jo olemassa olevan, ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen, olisivat molemmat jatkossa kunnan ympäristölupamenettelyssä. Toisaalta silloin myöskään sellaiset biokaasulaitokset, jotka käsittelevät vain oman eläinsuojan lantaa, eivät saisi ilmoitusmenettelyn hyötyjä.

Lausuntokierroksella olleessa ehdotuksessa esitettiin, että tiettyjen biokaasulaitosten ilmoitusmenettelyyn siirtämisen lisäksi sääntelyä voitaisiin muuttaa niin, että tilan ulkopuolisia jätteitä käsittelevän biokaasulaitoksen yhteydessä oleva eläinsuoja siirtyisi biokaasulaitoksen perustamisen myötä kunnan lupamenettelyyn, jotta eläinsuoja ja biokaasulaitos olisivat samassa menettelyssä. Ehdotus olisi kuitenkin monimutkaistanut sääntelyä ja lausunnonantajat katsoivat, että se olisi lisännyt tulkintaeroja ja vähentänyt yhdenvertaisuutta, eikä se olisi sujuvoittanut menettelyitä. Lausuntopalautetta ja sen aiheuttamia muutoksia selostetaan tarkemmin luvussa 6.

Valmistelussa onkin katsottu, että nyt ehdotetussa esityksessä sääntelyn sujuvoittamisen, selkeyttämisen ja yhdenvertaisen kohtelun tavoitteet toteutuisivat parhaiten.

5.1.4 Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä

Vedyntuotannon osittaisella vapauttamisella ympäristöluvanvaraisuudesta toimeenpantaisiin kansallisesti teollisuuspäästädirektiivin vastaava muutos. Vaihtoehtona olisi säätää asiasta kansallisesti direktiiviä tiukemmin ja jättää vedyntuotanto aina ympäristöluvanvaraiseksi. Vesielektrolyysillä tapahtuvan vedyntuotannon vähäisten ympäristövaikutusten vuoksi sekä puhtaan vedyn tuotannon edistämiseksi tällaiselle direktiiviä tiukemmalle kansalliselle sääntelyratkaisulle ei ole katsottu olevan perusteita.

5.1.5 Jätteen kaasutus ja pyrolyysi

Jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevan ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan muutoksella toimeenpantaisiin kansallisesti teollisuuspäästädirektiivin vastaava muutos. Vaihtoehtona olisi säätää asiasta kansallisesti direktiiviä tiukemmin jättämällä voimaan nykyinen tiukempi sääntely siitä, milloin jätteen kaasutus ja pyrolyysi ovat vapautettuja jätteenpolttolainsäädännön soveltamisesta. Arvioitujen vähäisten ympäristövaikutusten vuoksi tällaiselle kansallisesti tiukemmalle sääntelyratkaisulle ei ole katsottu olevan perusteita.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitys sekä siihen liittyvät asetusmuutokset olivat lausuntokierroksella 25.4.–6.6.2024. Lausunnon jättivät aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueet, Etelä-

Pohjanmaan, Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset, Demeca Oy, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Helsingin kaupunki, Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY, Kierrätysteollisuus ry, maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y., Oulun seudun ympäristötoimi, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Satamat ry, Suomen ympäristökeskus, työ- ja elinkeinoministeriö, Valmet Oyj, valtiovarainministeriö ja WWF Suomi. Metsähallituksella, oikeusministeriöllä ja Suomen Omakotiliitto ry:llä ei ollut lausuttavaa esityksestä. Lausuntoihin sekä lausuntoyhteenvetoon voi tutustua osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM047:00/2023>.

Lausuntokierroksella olleessa esityksessä ehdotettiin lumenkaatoa koskevan muutoksen tulevan voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Lunta olisi sen jälkeen poikkeuksellisesti saanut kaataa mereen tiettyinä runsaslumisina jaksoina, jolloin lumitilanne uhkaisi liikenneturvallisuutta tai hälytysajoneuvojen kulkua. Poikkeuksen ehdotettiin olevan voimassa kolmen vuoden ajan kiellon voimaantulon jälkeen.

Lisäksi ehdotettiin, että ilmoitusvelvollisen eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos hyväksyttäisiin ympäristönsuojelulain mukaisessa ilmoitusmenettelyssä. Ehdotuksen mukaan ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos, jossa käsiteltäisiin eläinsuojan ulkopuolelta tuotuja syötteitä, olisi ollut edelleen ympäristöluvanvarainen. Sen yhteydessä sijaitsevat, voimassaolevan lainsäädännön mukaan ilmoituksenvaraiset eläinsuojat olisi ehdotuksen mukaan siirretty kunnan ympäristölupamenettelyyn, jotta eläinsuojan ja biokaasulaitoksen toimintakokonaisuudella olisi ollut vain yksi menettely.

Lausuntopalautteen pohjalta esitykseen tehtiin muutoksia. Muutoksia tehtiin biokaasulaitoksia ja lumenkaatoa koskevaan sääntelyyn. Biokaasulaitoksia koskevaa sääntelyä selvennettiin ja muutosten määrää vähennettiin, sillä lausunnonantajat katsoivat pääsääntöisesti, että ehdotettu malli oli liian monimutkainen ja olisi sellaisenaan johtanut sekä toiminnanharjoittajien että viranomaisten hallinnollisen taakan kasvuun. Hallinnollisen taakan katsottiin lisääntyvän erityisesti eläinsuojien siirtymisestä lupamenettelyyn biokaasulaitoksen myötä, sekä sääntelyn epäselvyydestä ja lisääntyvistä muutoksenhauista johtuen. Osa lausunnonantajista katsoi, että eläinsuojan siirtyminen luvanvaraiseksi aiheuttaisi epäyhdenvertaista kohtelua, kun alle 20 000 tonnia vuodessa käsittelevä biokaasulaitoksen perustaminen johtaisi eläinsuojan siirtymiseen kunnan lupamenettelyyn sen mukana, mutta vähintään 20 000 tonnia käsittelevä biokaasulaitos ei aiheuttaisi eläinsuojan siirtymistä valtion ympäristölupaviranomaisen lupamenettelyyn. Lisäksi ehdotus olisi saattanut johtaa siihen, että eläinsuojan ja biokaasulaitoksen muodostama toimintakokonaisuus olisi kunnan lupamenettelyssä saanut lyhyemmät etäisyysvaatimukset häiriintyviin kohteisiin kuin eläinsuoja yksin.

Eläinsuojan lupamenettelyyn siirtyminen olisi siis todennäköisesti lisännyt tulkintaongelmia ja monimutkaistanut ympäristönsuojelulain sekä ympäristönsuojeluasetuksen sääntelyä. Vaikka lausuntopalautteessa pääsääntöisesti pidettiin esityksen tavoitteita hyvinä ja toimintakokonaisuuteen nojaavaa sääntelyä sinänsä hyvänä periaatteena, sääntelyllä ei katsottu olevan sujuvoittavia vaikutuksia, eikä se olisi ollut johdonmukaista ja yhdenvertaista. Lausuntopalautteessa ei kuitenkaan ehdotettu toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja, jotka olisivat sujuvoittaneet biokaasulaitosten perustamista enemmän kuin hallituksen esityksen ehdotus, eikä sellaisia ehdotuksia noussut esiin myöskään virkatyössä.

Lausuntopalautteen pohjalta lopullisessa esityksessä ehdotetaan tiettyjen, eläinsuojien biokaasulaitosten siirtämistä ilmoitusmenettelyyn. Eläinsuojien menettelyitä ei muutettaisi.

Lausuntopalaute oli osittain keskenään ristiriitaista, eikä kaikkia toivottuja muutoksia pystytty tekemään. Myöskään nykytilaa ei voida pitää riittävän hyvänä tulkintakäytännöissä esiintyneiden erojen takia.

Lumen mereen kaatamisen kieltämistä koskevaan ehdotukseen tuli erisuuntaista palautetta. Osa lausunnonantajista oli tyytyväisiä ehdotukseen, mutta osa katsoi kahden vuoden siirtymäajan olevan liian lyhyt. Helsingin kaupunginhallituksen antaman lausunnon mukaan Helsinki kannattaa ehdotettua muutosta, mutta siirtymäaikoja tulisi vielä arvioida. Lisäksi poikkeuksen muotoilua ja tulkintaa pidettiin osittain epäselvänä. Toisaalta osa lausunnonantajista piti poikkeusta tarpeellisenä. Aluehallintovirastot ehdottivat, että poikkeus voisi olla tiukempi ja ne ehdottivat vaatimukseksi 15 senttimetrin lumisyvyyden muutosta kahdeksan sijaan. Aluehallintovirastot myös kehottivat selvittämään ympäristöluvan muutosta koskevaa vaatimusta.

Lausuntopalautteen pohjalta lunta koskevaa siirtymäsäännöstä muutettiin. Siirtymäaikaa pidennettiin kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen ja vastaavasti ehdotettu poikkeus poistettiin. Lausuntopalautteessa poikkeusta ja sen käyttöalaa pidettiin pääsääntöisesti liian tulkinnanvaraisena, ja valmistelussa katsottiin kolmen vuoden siirtymäajan mahdollistavan merikaatoa korvaavien ratkaisujen suunnittelun ja käyttöön ottamisen.

Lausuntopalautetta saatiin myös teollisuuspäästödirektiivin muutoksesta. Aluehallintovirastot totesivat yhteisessä lausunnossaan, että ympäristönsuojelulakiin ehdotettu vedyn tuotannon ympäristöluvanvaraisuutta koskeva muutos on selkeä ja linjassa teollisuuspäästödirektiivin muutosten kanssa.

Suomen Kuntaliitto ry esitti, että vetyhankkeiden luvanvaraisuuskynnystä ei muutettaisi. Sen mukaan luvanvaraisuuden nosto tarkoittaa käytännössä kaikkien Suomeen suunniteltujen vedyn tuotantolaitosten tulemistä pääsääntöisesti kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten valvontavastuulle ja mahdollisesti ympäristöluvanvaraisiksi ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 3 kohdan perusteella. Kuntaliiton mukaan vetylaitosten ennakoitujen toiminnan aikaiset ympäristövaikutukset ovat vastaaviin teollisuushankkeisiin verrattavia, jotka voivat edellyttää pilaantumisen sääntelyä tai sijoittamista etäälle haitankärsijöistä esimerkiksi kaavoituksen avulla. Erityisesti, jos vetylaitoksella tehdään myös esimerkiksi ammoniakki- tai metanolituotteita, hankkeen haitat lähiympäristöön kasvavat.

Kuntaliiton mukaan samanaikaisesti on vireillä rakentamislain muutos koskien vetylaitosten rakentamisen edellyttämiä lupia ja menettelyitä. Muutoksella säädettäisiin uusi, puhtaan siirtymän teollisuushankkeiden rakentamista vauhdittava sijoittamislupa, jolla puhtaan siirtymän teollisuushankkeen sijoittumisen alueidenkäyttölinjat tarkastelu voitaisiin tehdä sijoittamisluvalla ilman asemakaavaa tai yleiskaavaa, jossa on määrätty sen käyttämisestä rakentamisluvan myöntämisen perusteena. Rakentamislain muutos johtaisi vetylaitosten rakentamiseen ilman yksityiskohtaista kaavaa. Kuntaliitto pitää mahdollisena, että vetylaitoshankkeissa joudutaan jatkossa harkitsemaan ympäristöluvan edellyttämistä ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 3 kohdan perusteella. Kuntaliiton mukaan muutoksen vaikutukset kuntien lupa- ja valvontavastuun siirtymiseen tulee arvioida.

Jatkovalmistelussa todettiin, että tarvetta kunnan ympäristöluvalla vetyä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavalla vesielektrolyysilaitoksella voidaan pitää epätodennäköisenä, sillä toiminnasta ei elektrolyysiprosessin luonne huomioiden voida lähtökohtaisesti arvioida aiheutuvan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, eikä siten naapurussuhdelain 17 §:ssä tarkoitettua kohtuutonta haittaa. Ehdotettu sääntely koskee vain veden elektrolyysillä tapahtuvan vedyn tuotannon ympäristöluvanvaraisuutta. Muun teollisen toiminnan, kuten

ammoniakin tai metanolin tuotannon, ympäristöluvanvaraisuuteen tai toimivaltaiseen ympäristölupaviranomaiseen ei ehdoteta muutoksia ja kyseisten toimintojen lupaviranomaisena säilyy valtion ympäristölupaviranomainen. Jatkovalmistelussa lausuntopalautteen pohjalta täsmennettiin hallituksen esityksen perusteluita, erityisesti säännöskohtaisia perusteluita ja vaikutusten arviointia. Ehdotettuun sääntelyyn ei tehty muutoksia.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK totesi muun muassa, että vedyn tuotannon ja kulutuksen odotetaan kasvavan tulevaisuudessa merkittävästi Suomessa. Veden elektrolyysillä tapahtuvan vedyn tuotannon ympäristövaikutukset ovat lähtökohtaisesti vähäisiä. Lainmuutos nopeuttaisi vetyä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavien vesielektrolyysilaitosten rakentamista ja siten osaltaan nopeuttaisi vihreän siirtymän edistämistä sekä hallitusohjelman tavoitteita puhtaan vedyn tuotannolle ja käytölle. EK totesi, että lupavelvollisuuden keventämistoimia tulee toteuttaa nyt esitettyä laajemmin erityisesti vihreän siirtymän hankkeille, joiden negatiiviset ympäristövaikutukset ovat lähtökohtaisesti vähäiset. Jatkovalmistelussa ei EK:n lausunnon pohjalta tehty muutoksia ehdotettuun sääntelyyn.

Aluehallintovirastot esittivät yhteisessä lausunnossaan täsmennyksiä säännöskohtaisiin perusteluihin. Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY esitti, että jätteenpolton lainsäädäntöä ei sovellettaisi pienen mittakaavan kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen käsittelyssä syntyvien kaasujen käsittelytavasta riippumatta. Suomen Kuntaliitto ry totesi, että muutoksen vaikutukset kuntien lupa- ja valvontavoimavaroihin tulee arvioida, jos ehdotuksen mukainen tulkintamuutos johtaa viranomaisten toimivaltamuutoksiin. Valmet Oyj piti jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskevia muutoksia hyvinä.

Jatkovalmistelussa lausuntopalautteen pohjalta täsmennettiin hallituksen esityksen perusteluita. Muutoksia tehtiin erityisesti säännöskohtaisiin perusteluihin ja vaikutusten arviointeihin. Ehdotettuun sääntelyyn ei tehty muutoksia. HSY:n lausuntoon liittyen jatkovalmistelussa todettiin, että jätteenpolttolainsäädännön soveltamisala perustuu teollisuuspäästödirektiivin 42 artiklaan. Kansallisesti ei ole mahdollista vapauttaa toimintoja jätteenpolttolainsäädännön soveltamisesta kyseisen artiklan vastaisesti. Artiklan mukaisesti jätteenpolttolainsäädännön soveltamisesta on ympäristönsuojelulain 107 §:ssä vapautettu pienen mittakaavan toiminnoista koelaitokset, joita käytetään tutkimukseen, kehitykseen ja testaukseen polttoprosessin parantamiseksi ja joissa käsitellään jätettä alle 50 tonnia vuodessa. Kuntaliiton lausuntoon liittyen jatkovalmistelussa todettiin, että ehdotettu lakimuutos ei aiheuta muutoksia ympäristöviranomaisten nykyisiin toimivaltuuksiin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Ympäristönsuojelulaki

18 § *Merta koskevat erityiset kiellot.* Lain 18 §:n 2 momentin ensimmäisen ja viimeisen virkkeen sanamuotoja yhtenäistettäisiin siten, että viitattaessa kiellettyyn mereen laskemiseen molemmissa kohdissa käytettäisiin sanamuotoa ”upottamis- tai hylkäämistarkoitus”. Momentin ensimmäisestä virkkeestä poistettaisiin sana ”muussa”. Muotoilu ”upottamis- tai hylkäämistarkoitus” vastaa paremmin lain tarkoitusta sekä arkikieltä, jossa upottaminen ei aina lähtökohtaisesti tarkoita hylkäämistarkoituksellista toimintaa. Samalla nykyisen oikeustilan selkeyttämiseksi todetaan, että aineen laskeminen mereen meriympäristön tilan parantamiseksi ei ole momentissa tarkoitettua jätteen tai muun aineen laskemista upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa. Mikäli jätteen tai muun aineen vaikutukset ovat epävarmoja tai niistä saattaa aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa, on toiminnalle haettava ympäristölupa.

Säännöksen 3 momentista poistettaisiin poikkeus, joka koskee lumen kaatamista mereen. Säännöksestä poistettaisiin teksti ”Edellä 2 momentissa tarkoitettu kiello ei koske lumen kaatamista mereen.” Siten 18 §:n 2 momentin kiello koskisi jatkossa myös lumen kaatamista mereen. Ympäristösuojelulain 18 §:n 3 momentin sisällöksi jäisi ainoastaan maininta siitä, että ruoppausmassan sijoittamisesta vesialueelle säädetään vesilaissa.

Lumesta sulatettu vesi katsotaan 18 §:ssä tarkoitetuksi aineeksi. Siten upottamis- ja hylkäämiskiello koskee myös lumesta sulatetun veden kaatamista suoraan mereen. Lumensulatuskoneista suodatettu vesi tulee johtaa hulevesiviemäriin. Vaikka hulevesiviemäreiden kautta osa lumen sisältämistä mikromuoveista ja muista roskista päätyy edelleen vesistöihin, on niiden määrä vähäisempi kuin johdettaessa lumesta sulatettu vesi suoraan mereen rannalta.

32 §. *Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta.* Säännöksen 1 momentin 2 kohdassa oleva viittaus lannoitevalmistelakiin (539/2006) korvattaisiin viittauksella lannoitelakiin (711/2022), jolla lannoitevalmistelaki kumottiin 16.7.2022 alkaen. Lisäksi termit sakokaivoliete ja umpisäiliöliete korvattaisiin jätelain ja lannoitevalmisteista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (964/2023) mukaisella termillä saostus- ja umpisäiliöliete.

107 §. *Sovelletamisala.* 107 §:n 2 momentin 1 kohta muutettaisiin vastaamaan teollisuuspäästödirektiivin 42 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan uutta muotoilua. Siten ympäristönsuojelulain 108–110 §:ää ei sovellettaisi kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttava polttoaineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa. Lisäksi edellytyksenä on, että muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto.

Muutoksen myötä lain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan mukainen poikkeus laajenisi lämpökäsittelyssä syntyvien kaasujen poltosta myös lämpökäsittelyssä syntyvien nesteiden polttoon. Lisäksi poistettaisiin vaatimukset poltettavan kaasun jätteeksi luokittelun päättymisestä sekä polton päästöjen vertailusta maakaasun polton päästöihin.

Muutos ei vaikuttaisi jätteen kaasutuksen ja pyrolyysin ympäristölupavelvollisuuteen. Toimivaltaisena ympäristölupaviranomaisena säilyisi ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n 2 momentin 13 kohdan a alakohdan mukaisesti valtion ympäristölupaviranomainen riippumatta siitä, sovelletaanko toimintaan ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaista poikkeusta vai ei.

Jätteen kaasutuksessa tai pyrolyysissä syntyvien kaasujen tai nesteiden ennen polttoa tapahtuvan käsittelyn tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Käsittely voisi sisältää varsinaista puhdistustekniikkaa tai jonkin muun prosessin, jonka toissijaisena seurauksena kaasun tai nesteen polton kannalta haitalliset ominaisuudet lievenevät.

Selvityksen siitä, mikä olisi markkinoilla saatavilla oleva vähiten saastuttava polttoaine, jota voitaisiin polttaa laitoksessa, voisi toteuttaa teknisenä arviona. Asian arvioinnissa ei olisi tarpeen tarkastella kyseisen vaihtoehdoisen polttoaineen polton teoreettiseen ympäristölupamenettelyyn liittyviä näkökohtia. Markkinoilla saatavilla olevaksi polttoaineeksi voitaisiin katsoa myös sellainen polttoaine, jolle ei olisi yleisiä markkinoita, mutta jota kuitenkin katsottaisiin olevan saatavissa kyseiseen käyttökohteeseen esimerkiksi läheiseltä teollisuuslaitokselta. Jätteen lämpökäsittelyssä syntyvän kaasun vaihtoehtoisiksi polttoaineiksi

tulisi arvioida kaasumaisia polttoaineita ja jätteen lämpökäsittelyssä syntyvän nesteen vaihtoehtoisiksi polttoaineiksi nestemäisiä polttoaineita.

Jätteen lämpökäsittelyssä syntyvien kaasujen tai nesteiden polton tyyppien oksidien, rikin oksidien ja hiukkasten päästöjä vertailtaisiin vaihtoehtoisen polttoaineen polton savukaasupäästöihin. Vertailu tehtäisiin kuitenkin vaihtoehtoisen polttoaineen päästöjen sijasta jätteen polton tai rinnakkaispolton sääntelyn mukaisiin päästöarvoihin tapauksissa, joissa vaihtoehtoisen polttoaineen päästöt olisivat niitä pienempiä.

Vertailtaessa jätteen lämpökäsittelyssä syntyvien kaasujen tai nesteiden polton muita kuin tyyppien oksidien, rikin oksidien ja hiukkasten päästöjä suhteessa jätteen polton tai rinnakkaispolton päästöihin, tulisi vertailussa huomioida ne päästökomponentit, joille asetettaisiin päästöarvo, jos kyseisen kaasun tai nesteen polttoon sovellettaisiin jätteen polton tai rinnakkaispolton sääntelyä. Jätteenpolton BAT-päätelmien osalta vertailu tehtäisiin päätelmissä esitettyihin sitoviin BAT-päästötasoihin (BAT-AEL).

Liite 1. Luvanvaraiset toiminnot. Liitettä 1 muutettaisiin siten, että vedyn tuotanto veden elektrolyysillä olisi luvanvaraista vain silloin, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa. Muutos tehtäisiin rajaamalla veden elektrolyysillä tapahtuva vedyn tuotanto pois liitteen 1 taulukon 1 kemianteollisuuden luvanvaraisia toimintoja koskevan kohdan 4 alakohdasta a. Samalla lisättäisiin liitteen 1 taulukkoon 1 kohtaan 14 uusi alakohta a, jonka mukaan vedyn tuotanto veden elektrolyysillä olisi luvanvaraista, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa. Kyseisen toiminnan toimivaltaisena ympäristölupaviranomaisena säilyisi valtion ympäristölupaviranomainen.

Muu kuin veden elektrolyysillä tapahtuva vedyn tuotanto sekä vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, jos tuotanto ylittää 50 tonnia vuorokaudessa, edellyttäisivät edelleen valtion ympäristölupaviranomaisen ympäristölupaa. Lisäksi vesielektrolyysilaitos, jonka vedyntuotantokapasiteetti alittaa luvanvaraisuuden rajan, voisi edelleen edellyttää valtion ympäristölupaviranomaisen ympäristölupaa esimerkiksi silloin, kun vetyä jatkojalostetaan muiksi kemianteollisuuden tuotteiksi, kuten metaaniksi, metanoliksi tai ammoniakiksi (ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 1 kohta 4) laitoksessa, jonka toiminta liittyy vesielektrolyysilaitoksen toimintaan ympäristönsuojelulain 5 §:n mukaisesti teknisesti ja toiminnallisesti kiinteällä tavalla.

Liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 alakohtaa f muutettaisiin niin, että siitä suljettaisiin pois liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetun ilmoituksenvaraisen eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettavan biokaasulaitoksen toiminta. Kyseisen biokaasulaitoksen toiminta ei enää olisi ympäristöluvanvaraista toimintaa siitä huolimatta, että kyseessä on jätelain soveltamisalaan kuuluva ammattimainen tai laitostyö jätteenkäsittely.

Liite 4. Ilmoituksenvaraiset toiminnot. Liitettä 4 muutettaisiin niin, että ilmoituksenvaraisten toimintojen luetteloon lisättäisiin kohdaksi 9 uusi toiminta. Liitteessä säädettäisiin ilmoituksenvaraiseksi 5 kohdassa tarkoitetun eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos, jossa käsiteltäisiin sellaista lantaa, kasviperäistä rehujätettä, maitohuoneen ja eläintenpitotilojen pesuvesiä sekä elintarvikkeeksi kelpaamatonta maitoa, joka on syntynyt kyseisessä eläinsuojassa. Kaikkien edellä mainittujen jätteiden tulisi siis olla siitä ilmoituksenvaraisesta eläinsuojasta, jonka yhteyteen biokaasulaitos rakennetaan.

Biokaasulaitoksessa saisi lisäksi käsitellä maa- ja metsätaloudessa syntyvää ympäristölle ja terveydelle haitatonta luonnonainesta sisältävää jätettä. Maa- ja metsätaloudessa syntyvällä

ympäristölle ja terveydelle haitattomalla luonnonaineksella tarkoitettaisiin esimerkiksi nurmea, kantoja, hakkuutähteitä, risuja, kuoria, hakkeita ja olkia.

Biokaasulaitoksessa saisi käsitellä jätettä yhteensä alle 20 000 tonnia vuodessa. Käsittelyrajan asettamisessa on otettu huomioon, että ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:n 2 momentin 12 kohdan f alakohdan mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa käsiteltäväksi kuuluu jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista ja jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa. Kunnan ilmoitusmenettelyssä ei siten saisi käsitellä suurempaa määrää jätettä kuin kunnan lupamenettelyssä.

Biokaasun valmistus ei ole ympäristönsuojelulain näkökulmasta uusiutuvan energian tuotantoa. Biokaasu ei itsessään ole energiaa, vaan energianlähde, jota polttamalla voidaan tuottaa energiaa, kuten lämpöä ja sähköä. Biokaasulaitoksiin ei siten sovelleta ympäristönsuojelulain 32 §:n poikkeuksia eräiden jätteenkäsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta. Uusiutuvan energian direktiivissä sekä uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetussa laissa uusiutuvan energian määritelmä kattaa poikkeuksellisesti myös biokaasun tuotannon. Myös ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain (898/2009) 2 a §:n 2 momentin 1 kohdan perusteluiden mukaan uusiutuvalla energialla tarkoitetaan muun muassa biomassaa. Kyseisen lain etusijasääntelyllä ei kuitenkaan ole vaikutusta toiminnan ympäristöluvanvaraisuuteen.

Biokaasulaitoksia perustetaan tyypillisesti jo pitkään toimineiden eläinsuojien yhteyteen. Ilmoituksenvaraisen biokaasulaitosten perustaminen voitaisiin käsitellä eläinsuojan ilmoituksen muutoksena, eli siltä ei lähtökohtaisesti edellytettäisi omaa, erillistä ilmoitusta. Jos eläinsuojan toiminta loppuisi ja biokaasulaitoksen olisi tarkoitus jatkaa toimintaa, olisi biokaasulaitokselle haettava ympäristölupaa. Jos biokaasulaitos kuuluu hyvin pienelle eläinsuojalle, jolta ei edellytetä ilmoitusmenettelyä, olisi biokaasulaitoksesta tehtävä oma ilmoituksensa. Kyseisten biokaasulaitosten perustaminen olisi todennäköisesti harvinaista.

Jos biokaasulaitos on ympäristönsuojelulain liitteen 4 kohdan mukaan ilmoituksenvarainen, sille ei voi hakea ympäristölupaa ilmoitusmenettelyn sijasta. Toiminnanharjoittaja voi kuitenkin halutessaan varautua toiminnan kapasiteetin laajentumiseen eli mitoittaa toiminnan jo suunnitteluvaiheessa suuremmaksi niin, että se ylittää lupakynnyksen. Lupaehdot määräytyvät aina hakemuksessa ilmoitetun kapasiteetin mukaan, joten laajemmalla toiminnolla ne ovat lähtökohtaisesti ankarammat. Esimerkiksi naapuritalalta tuodun lannan käsittely ilmoituksenvaraisessa biokaasulaitoksessa ei ole mahdollista, joten sitä varten toiminnanharjoittajan on haettava ympäristölupaa.

7.2 Jätelaki

118 §. *Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus.* Säännöstä muutettaisiin niin, että ilmoitusvelvollisen eläinsuojan ja sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettavan biokaasulaitoksen toiminta lisättäisiin 1 momentin 5 kohtaan toimintana, jonka jätteitä koskee säännöksen mukainen kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus. Kirjanpitovelvollisuuden säätämällä varmistettaisiin, että eläinsuojien yhteyteen perustettavista biokaasulaitoksista saataisiin vastaavat vuotuiset yhteenvetotiedot jätteistä kuin luvanvaraisista biokaasulaitoksistakin.

7.3 Laki ympäristövahinkorahastosta

Liite 1. *Vuosittainen ympäristövahinkomaksu.* Ympäristövahinkorahastosta annetun lain liitteen 1 kohdan D (maksuluokka 4) kohdan 4 alakohtaa a muutettaisiin. Alakohdasta

suljettaisiin pois vedyn tuotanto veden elektrolyysillä. Muu vedyn tuotanto säilyisi maksuvelvollisena.

Lisäksi liitteeseen 1 lisättäisiin kohtaan D uusi kohta 12. Kohdassa 12 säädettäisiin vuosimaksuvelvolliseksi vedyn tuotanto veden elektrolyysillä silloin, kun laitoksen vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä säädettäisiin ilmoitusvelvollisten eläinsuojien ja sitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettaville biokaasulaitoksille jätelain 118 §:n mukainen, toiminnan jätteitä koskeva kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus. Vastaava muutos tehtäisiin jäteasetuksen (978/2021) 36 §:än lisäämällä ympäristönsuojelulain liitteessä 4 tarkoitetut ilmoituksenvaraiset biokaasulaitokset toiminnaksi, jossa syntyneistä jätteistä jätteen käsittelijällä on säännöksen mukainen kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus.

Ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 2 §:n 2 momentin 12 kohdan f alakohdtaa muutettaisiin. Ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:ssä säädetään kunnan ympäristölupaviranomaisessa käsiteltävistä lupa-asioista. F alakohdan mukaan kunnan ympäristölupaviranomainen käsiteltäväksi kuuluu muu kuin a–e alakohdassa taikka 1 §:n 13 kohdan a ja d–g alakohdassa tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista ja jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa. Kyseisestä kohdasta suljettaisiin pois ilmoituksenvaraisen biokaasulaitoksen toiminta.

Jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä koskeva ympäristönsuojelulain 107 §:n 2 momentin 1 kohdan muutos edellyttäisi vastaavia muutoksia ympäristönsuojeluasetuksen 17 a §:ään ja jätteenpolttolain 1 §:ään.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan pääosin 1.3.2025.

Ympäristönsuojelulain 18 §:n 3 momentti tulisi kuitenkin voimaan vasta kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta eli 1.3.2028. Kolmen vuoden siirtymäajalla varmistettaisiin, että esimerkiksi Helsingin kaupungilla ja muilla toimijoilla olisi riittävästi aikaa, jotta merikaatoa korvaavat ratkaisut ehdittäisiin tosiasiaissa suunnitella ja toteuttaa.

Voimaantulosäännöksessä säädettäisiin lisäksi siitä, miten tulee menetellä jo perustettujen biokaasulaitosten osalta. Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetusta, ilmoituksenvaraisesta biokaasulaitoksesta ei ole tehty 115 a §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tai sillä ei ole 4 luvussa tarkoitettua ympäristölupaa, tulisi siitä tehdä 115 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus vuoden sisällä tämän lain voimaantulosta. Jos kyseistä biokaasulaitosta koskeva lupahakemus on vireillä lain tullessa voimaan, toimivaltainen viranomainen siirtäisi hakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitettulla biokaasulaitoksella on ympäristölupa, biokaasulaitos voisi jatkaa toimintaansa ympäristöluvan mukaisesti. Toimivaltainen viranomainen siirtäisi ympäristölupahakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä silloin, kun ympäristölupaa olisi tarpeen muuttaa 29 tai 89 §:n mukaisesti.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetusta biokaasulaitoksesta on aiemmin tehty ilmoitus, ei uutta ilmoitusta tarvittaisi. Toiminnan muuttamiseen ja siitä tehtävään ilmoitukseen sovellettaisiin

115 a §:n 2 momenttia. Jos biokaasulaitoksesta ei ole tehty ilmoitusta eikä sillä ole ympäristölupaa, vaan se on hyväksytty esimerkiksi lausuntomenettelyssä, on tilanne korjattava hakemalla laitoksella ympäristölupa tai tekemällä siitä ilmoitus. Lausunnolla hyväksyminen ei ole ollut ympäristönsuojelulain säännösten mukaista.

Lisäksi ehdotetaan, että jätelain muutos tulee voimaan 1.1.2026.

10 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

10.1 Yhdenvertaisuus

Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:ssä säädetään yhdenvertaisuudesta. Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Yleisellä yhdenvertaisuuslausekkeella ilmaistaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskeva pääperiaate. Siihen sisältyy mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Lausekkeella ei kuitenkaan edellytetä aina samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Perustuslain yhdenvertaisuussäännös koskee lähtökohtaisesti ihmisiä, mutta yhdenvertaisuusperiaatteella voi kuitenkin olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan (PeVL 11/2012 vp, s. 2).

Biokaasulaitoksia koskevalla muutoksella pyritään takaamaan toiminnanharjoittajien yhdenvertainen kohtelu ja oikeusvarmuus. Nykytilassa biokaasulaitosten hyväksymismenettely on vaihdellut, sillä lainsäädäntöä on tulkittu eri kunnissa eri tavoin. Jätettä ammattimaisesti tai laitosmaisesti käsitteleviä biokaasulaitoksia on käsitelty osana eläinsuojaa soveltamatta jätteenkäsittelyn luvanhakuperustetta. Osalla eläinsuojien biokaasulaitoksista on ympäristölupa ja osalla ilmoituspäätös, ja osalla ei kumpaakaan. Ehdotetulla muutoksella varmistettaisiin, että jatkossa kaikilla biokaasulaitoksilla olisi joko ympäristölupa tai ilmoituspäätös ja että ennakkollinen hyväksymismenettely on sama samankaltaisissa tapauksissa laitoksen sijaintikunnasta riippumatta. Ilmoituksenvaraisten tai sitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettavat, tietyt biokaasulaitokset hyväksyttäisiin jatkossa ilmoitusmenettelyssä.

10.2 Ympäristöperusoikeus

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännös ilmaisee ihmisten kaikinpuolisen vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan lähtökohdasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Säännöksen piiriin kuuluvat ympäristön tuhoutumisen ja pilaantumisen estämisen lisäksi myös aktiiviset, luonnolle suotuisat toimet. Perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädetään julkiselle vallalle velvoite pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Säännös on tarkoitettu vaikuttamaan ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan. (HE 309/1993 vp, s. 66)

Lumen mereen kaatamisella tai sen kieltämisellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia ympäristöperusoikeuden toteutumiselle. Esityksellä pyritään vähentämään lumen sisältämistä roskista ja mikromuoveista aiheutuvaa ympäristön pilaantumista, mutta lumen sulattamisella tai kuljettamisella maavastanottoaikoille on myös ympäristölle haitallisia vaikutuksia. Lumen kaataminen suoraan mereen ei kuitenkaan enää vastaa kansalaisten käsitystä riittävästä ympäristönsuojelun tasosta. Kokonaisuudessaan esitys ei lähtökohtaisesti vaikuta ympäristöperusoikeuden toteutumiseen.

Aineen kaatamista mereen koskevan kiellon selventäminen edistäisi osaltaan ympäristöperusoikeuden toteutumista. Kyseisen kiellon tarkoituksena ei ole ollut kieltää ympäristötilaa parantavien aineiden käyttöä ja kaatamista mereen, mutta kiello on ollut siltä osin tulkinnanvarainen. Kiellon selventäminen vahvistaa kyseisen säännöksen roolia ympäristönsuojelussa ja ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Ilmoituksenvaraisten tai sitä pienempien eläinsuojien yhteyteen perustettavien biokaasulaitosten siirtämiselle ilmoitusmenettelyyn arvioidaan olevan jonkin verran myönteisiä ympäristövaikutuksia, sillä lannan käsittely hyvien käytäntöjen mukaisesti tuottaa biokaasulaitoksessa ilmasto- ja ravinnekierto-ohyötyjä tavalliseen käsittelyyn nähden. Biokaasulaitosten osalta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulisi varmistua siitä, että laitosten mahdollisia vuotoja seurataan. Jos biokaasulaitoksessa ei noudateta hyviä käytäntöjä ja syötemateriaalin viipymä jää liian lyhyeksi, voi laitoksella olla haitallisia vaikutuksia ilmastolle ja ravinnepäästöille, ja siten myös ympäristöperusoikeuden toteutumiseen. Kyseisten biokaasulaitosten siirtämisellä ilmoitusmenettelyyn ei arvioida muuten olevan haitallisia vaikutuksia ympäristöperusoikeuden toteutumiseen, sillä ilmoituksesta kuullaan kuten ympäristölupahakemuksesta. Ilmoitusmenettelyssä annetaan aina valituskelpoinen päätös ja toimintaa koskevat määräykset. Ilmoitusmenettelyyn sovelletaan lähes samaa aineellisoikeudellista lainsäädäntöä kuin lupamenettelyyn ja osin samoja menettelysääntöjä.

Vedyn tuotantoa koskeva ympäristölupapalvelvoitteen keveneminen ja ympäristövahinkomaksuvelvollisuuden poistuminen eivät vaikuta ympäristöperusoikeuden toteutumiseen. Sääntelyn keventäminen koskee ainoastaan vesielektrolyysillä tuotettua vetyä ja vain sellaisia laitoksia, joiden tuotanto on korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa. Vedyntuotantolaitosten haasteet liittyvät pääasiassa turvallisuuskäyttöön, eivät ympäristönsuojeluun. Siten ympäristöperusoikeuden toteutumisen ei arvioida vaarantuvan muutoksen myötä.

10.3 Elinkeinovapaus

Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp, s. 67) mukaan yksi elinkeinonvapauden säätämiseen johtaneista tavoitteista oli elinkeinojen luvanvaraisuuden vähentäminen. Perustuslakivaliokunta on rinnastanut elinkeinotoiminnan aloittamisen edellytykseksi säädettävän rekisteröimisvelvollisuuden luvanvaraisuuteen ja tarkastellut sääntelyä elinkeinonvapauden ja elinkeinotoiminnan luvanvaraisuudelle asetettujen vaatimusten näkökulmasta (esimerkiksi PeVL 58/2012). Ilmoitusmenettely asettuu lupavelvollisuuden ja rekisteröimisvelvollisuuden välille, joten hallituksen esityksessä ehdotettua tiettyjen biokaasulaitosten käsittelyä ilmoitusmenettelyssä on syytä tarkastella perustuslain 18 §:ssä turvatun elinkeinonvapauden kannalta.

Ympäristölupapalvelvoitteen suhdetta elinkeinonvapauteen on arvioitu laajasti hallituksen esityksessä ympäristönsuojelulainsäädäntöä (HE 214/2013 vp). Kyseisessä hallituksen esityksessä on todettu kaikkien luvanvaraisten toimintojen osalta muun muassa, että ympäristölupaa, sen myöntämistä ja sen peruuttamista koskevien säännösten taustalla on tarve toimintojen tehokkaaseen valvontaan ympäristöperusoikeuteen liittyvien tavoitteiden toteuttamiseksi. Elinkeinonvapauden rajoittamiselle on siten luvanvaraisten ja ilmoituksenvaraisten toimintojen osalta hyväksyttävät ja painavat perusteet, eikä sääntely ole ongelmallista perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta. Tiettyjen biokaasulaitosten käsittelylle ilmoitusmenettelyssä on elinkeinonvapauden rajoittamisen näkökulmasta hyväksyttävät ja painavat perusteet. Lisäksi kyseessä on niiden siirtyminen luvanvaraisuudesta yleiseen ilmoitusmenettelyyn, joten kevyempi ilmoitusmenettely lupavelvollisuuden sijasta keventäisi hieman elinkeinon harjoittamiseen kohdistuvaa taakkaa. Elinkeinonvapauden toteutumista edistävät myös tiettyjen

vedyntuotantolaitosten poistuminen luvanvaraisten laitosten listalta ja ympäristövahinkomaksuvelvollisuuden piiristä, sekä teollisuuspäästödirektiivin muutos siitä, millä kriteereillä jätteen kaasutukseen ja pyrolyysiin ei sovelleta jätteenpolttolainsäädäntöä.

10.4 Ympäristövahinkorahastolain muuttaminen

Ympäristövahinkorahasto on perustuslain 87 §:ssä tarkoitettu valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Rahaston tai sen käyttötarkoituksen olennaista laajentamista tarkoittavan lakiehdotuksen hyväksymiseen vaaditaan eduskunnassa vähintään kahden kolmasosan enemmistö annetuista äänistä. Esityksessä ei ole kyse ympäristövahinkorahaston tai sen käyttötarkoituksen olennaisesta laajentamisesta, vaan teknisestä muutoksesta, jolla maksuvelvollisuus yhdenmukaistetaan ympäristönsuojelulain ympäristölupavelvollisuuden kanssa. Kyseessä ei siis ole sellainen ympäristövahinkorahastosta annettua lakia koskeva muutos, joka edellyttäisi eduskunnassa vähintään kahden kolmasosan enemmistön annetuista äänistä.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 18 §:n 2 ja 3 momentti, 32 §:n 1 momentin 2 kohta, 107 §:n 2 momentin 1 kohta, liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 alakohta a ja liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 alakohta f,
sellaisina kuin niistä ovat liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 alakohta a ja liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 alakohta f laissa 905/2020, sekä
lisätään liitteen 1 taulukon 1 kohtaan 14, sellaisena kuin se on laissa 905/2020, uusi alakohta a ja liitteeseen 4, sellaisena kuin se on laissa 905/2020, uusi kohta 9 seuraavasti:

18 §

Merta koskevat erityiset kiellot

Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeelle ei saa upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa laskea jätettä tai muuta ainetta suomalaisesta tai ulkomaisesta aluksesta, jäällä liikkuvasta ajoneuvosta, ilma-aluksesta tai merensuojelulain 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettusta avomeriyksiköstä taikka upottaa tai hylätä alusta, avomeriyksikköä tai ilma-alusta ottaen huomioon, mitä vastaavasta toimesta talousvyöhykkeen ulkopuolella säädetään merensuojelulain 7 §:n 3 momentissa. Sama koskee aineen kaatamista rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa.

Ruoppausmassan sijoittamisesta vesialueelle säädetään vesilaissa.

32 §

Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta

Ympäristölupaa ei tarvita liitteen 1 taulukossa 2 olevaan 13 kohdassa tarkoitettuun jätteen ammattimaiseen tai laitospäiväiseen käsittelyyn mainitun kohdan perusteella silloin, kun kysymyksessä on:

2) haitattomaksi käsitellyn jätevesilietteen, saostus- ja umpisäiliölietteen tai kuivakäymäläjätteen taikka haitattoman tuhkan tai kuonan hyödyntäminen ja käyttö lannoitelain (711/2022) mukaisesti;

107 §

Soveltamisala

Lain 108—110 §:ää ei kuitenkaan sovelleta:

1) kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttava polttoaineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, ja jos muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 18 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2028. Sen liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 alakohta f ja liitteen 4 kohta 9 tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetusta biokaasulaitoksesta ei ole tehty 115 a §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tai sillä ei ole 4 luvussa tarkoitettua ympäristölupaa, siitä on tehtävä 115 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus vuoden 2026 loppuun mennessä. Jos biokaasulaitosta koskeva lupahakemus on vireillä 1 päivänä tammikuuta 2026, toimivaltainen viranomainen siirtää hakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetulla biokaasulaitoksella on ympäristölupa, biokaasulaitos voi jatkaa toimintaansa ympäristöluvan mukaisesti. Toimivaltainen viranomainen siirtää ympäristölupahakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä silloin, kun ympäristölupaa on tarpeen muuttaa 29 tai 89 §:n mukaisesti.

LUVANVARAISET TOIMINNAT

TAULUKKO 1 Direktiivilaitokset

4. Kemianteollisuus; teollisessa mittakaavassa tapahtuva, alla mainittujen aineiden tai aineryhmien kemiallinen tai biologinen jalostaminen

a) Epäorgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:

- kaasut, kuten ammoniakki, kloori tai kloorivety, fluori tai fluorivety, hiilen oksidit, rikkiyhdisteet, typen oksidit, vety (pois lukien veden elektrolyysillä tuotettu vety), rikkidioksidi, karbonyylikloridi
- hapot, kuten kromihappo, fluorivetyhappo, fosforihappo, typpihappo, kloorivetyhappo, rikkihappo, oleum, rikkihapokkeet
- emäkset, kuten ammoniumhydroksidi, kaliumhydroksidi, natriumhydroksidi
- suolat, kuten ammoniumkloridi, kaliumkloriidi, kaliumkarbonaatti, natriumkarbonaatti, perboraatti, hopeanitraatti
- epämetallit, metallioksidit tai muut epäorgaaniset yhdisteet, kuten kalsiumkarbidi, pii, pii-karbidi

14. Muu toiminta

a) Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa

TAULUKKO 2 Muut laitokset

13. Jätteiden ammattimainen tai laitospäinen käsittely sekä jätevesien käsittely

f) Muu kuin alakohdassa a, b ja e tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitospäistä, ei kuitenkaan liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetun biokaasulaitoksen toiminta.

ILMOITUKSENVARAISET TOIMINNAT

9. Edellä 5 kohdassa tarkoitetun eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos, jossa käsitellään sellaista lantaa, kasviperäistä rehujätettä, maitohuoneen ja eläintenpitotilojen pesuvettä sekä elintarvikkeeksi kelpaamatonta maitoa, joka on syntynyt kyseisessä eläinsuojassa. Biokaasulaitoksessa saa lisäksi käsitellä maa- ja metsätaloudessa syntyvää ympäristölle ja terveydelle haitatonta luonnonainesta sisältävää jätettä. Biokaasulaitoksessa saa käsitellä jätettä yhteensä alle 20 000 tonnia vuodessa.

2.

Laki

jätelain 118 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 118 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 714/2021, seuraavasti:

118 §

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa jätteistä, jos kysymyksessä on:

5) elintarviketeollisuuden toiminta, joka on ympäristönsuojelulain mukaan ilmoituksenvaraista, tai ympäristönsuojelulain liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetun biokaasulaitoksen toiminta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

ympäristövahinkorahastosta annetun lain liitteen 1 kohdan D muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövahinkorahastosta annetun lain (1262/2022) liitteen 1 kohdan D alakohta
4 ja
lisätään liitteen 1 kohtaan D uusi 12 alakohta seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 14.11.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen

VUOSITTAINEN YMPÄRISTÖVAHINKOMAKSU

D. Maksuluokka 4	2 700 euroa
-------------------------	--------------------

4. KEMIANTEOLLISUUS

Teollisessa mittakaavassa tapahtuva, alla mainittujen aineiden tai aineryhmien kemiallinen tai biologinen jalostaminen

a) Epäorgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:

- kaasut, kuten ammoniakki, kloori tai kloorivety, fluori tai fluorivety, hiilen oksidit, rikkiyhdisteet, typen oksidit, vety (pois lukien veden elektrolyysillä tuotettu vety), rikkidioksidi, karbonyylikloridi
- hapot, kuten kromihappo, fluorivetyhappo, fosforihappo, typpihappo, kloorivetyhappo, rikkihappo, oleum, rikkihapokkeet
- emäkset, kuten ammoniumhydroksidi, kaliumhydroksidi, natriumhydroksidi
- suolat, kuten ammoniumkloridi, kaliumkloriidi, kaliumkarbonaatti, natriumkarbonaatti, perboraatti, hopeanitraatti
- epämetallit, metallioksidit tai muut epäorgaaniset yhdisteet, kuten kalsiumkarbidi, pii, piikarbidi

b) Orgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:

- yksinkertaiset hiilivedyt (suoraketjuiset tai rengasrakenteiset, tyydyttyneet tai tyydyttämättömät, alifaattiset tai aromaattiset)
- happea sisältävät hiilivedyt, erityisesti alkoholit, aldehydit, ketonit, karboksyylihapot, esterit ja esterien seokset, asetaatit, eetterit, peroksidit ja epoksihartsit
- rikin hiilivedyt
- typen hiilivedyt, erityisesti amiinit, amidit, typpipitoiset yhdisteet tai nitraatit, nitrilit, syanaatit, isosyanaatit
- fosforia sisältävät hiilivedyt
- halogenoidut hiilivedyt
- organometalliyhdisteet
- muovit (polymeerit, synteettiset kuidut, selluloosapohjaiset kuidut)
- synteettiset kumit

– väriaineet ja pigmentit

– pinta-aktiiviset aineet

c) Öljyn- tai kaasunjalostamo

d) Kasvinsuojeluaineiden tai biosidien tuotanto

e) Räjähdeiden tuotanto

f) Fosfori-, typpi- tai kaliumpohjaisiin raaka-aineisiin perustuvien lannoitteiden (lannoitteet sisältävät joko yhtä ainetta tai niiden seosta) valmistus

g) Lääkeaineita sisältävien tuotteiden, myös välituotteiden, tuotanto

12. MUU TOIMINTA

Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa

1.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 18 §:n 2 ja 3 momentti, 32 §:n 1 momentin 2 kohta, 107 §:n 2 momentin 1 kohta, liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 alakohta a ja liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 alakohta f,

sellaisina kuin niistä ovat liitteen 1 taulukon 1 kohdan 4 alakohta a ja liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 alakohta f laissa 905/2020, sekä

lisätään liitteen 1 taulukon 1 kohtaan 14, sellaisena kuin se on laissa 905/2020, uusi alakohta a ja liitteeseen 4, sellaisena kuin se on laissa 905/2020, uusi kohta 9 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Merta koskevat erityiset kiellot

Merta koskevat erityiset kiellot

Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeelle ei saa upottamis- tai *muussa* hylkäämistarkoituksessa laskea jätettä tai muuta ainetta suomalaisesta tai ulkomaisesta aluksesta, jäällä liikkuvasta ajoneuvosta, ilma-aluksesta tai merensuojelulain 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettua avomeriyksiköstä taikka upottaa tai hylätä alusta, avomeriyksikköä tai ilma-alusta ottaen huomioon, mitä vastaavasta toimesta talousvyöhykkeen ulkopuolella säädetään merensuojelulain 7 §:n 3 momentissa. Sama koskee aineen kaatamista rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu kiello ei koske lumen kaatamista mereen. Ruoppausmassan sijoittamisesta vesialueelle säädetään vesilaissa.

32 §

Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta

Suomen aluevesille tai talousvyöhykkeelle ei saa upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa laskea jätettä tai muuta ainetta suomalaisesta tai ulkomaisesta aluksesta, jäällä liikkuvasta ajoneuvosta, ilma-aluksesta tai merensuojelulain 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettua avomeriyksiköstä taikka upottaa tai hylätä alusta, avomeriyksikköä tai ilma-alusta ottaen huomioon, mitä vastaavasta toimesta talousvyöhykkeen ulkopuolella säädetään merensuojelulain 7 §:n 3 momentissa. Sama koskee aineen kaatamista rannalta mereen upottamis- tai hylkäämistarkoituksessa.

Ruoppausmassan sijoittamisesta vesialueelle säädetään vesilaissa.

32 §

Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta

Ympäristölupaa ei tarvita liitteen 1 taulukossa 2 olevaan 13 kohdassa tarkoitettuun jätteen ammattimaiseen tai laitospäivähoitoon käsittelyyn mainitun kohdan perusteella silloin, kun kysymyksessä on:

2) haitattomaksi käsitellyn jätevesilietteen, sakokaivolietteen, umpisäiliölietteen tai kuivakäymäläjätteen taikka haitattoman tuhkan tai kuonan hyödyntäminen ja käyttö lannoitevalmistelain (539/2006) mukaisesti;

107 §

Soveltamisala

Lain 108—110 §:ää ei kuitenkaan sovelleta:

1) kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvä kaasu puhdistetaan niin, että se ei ole enää jätettä ennen sen polttamista eikä se voi aiheuttaa päästöjä, jotka ovat suurempia kuin maakaasun polttamisesta aiheutuvat päästöt;

Ympäristölupaa ei tarvita liitteen 1 taulukossa 2 olevaan 13 kohdassa tarkoitettuun jätteen ammattimaiseen tai laitospäivähoitoon käsittelyyn mainitun kohdan perusteella silloin, kun kysymyksessä on:

2) haitattomaksi käsitellyn jätevesilietteen, saostus- ja umpisäiliölietteen tai kuivakäymäläjätteen taikka haitattoman tuhkan tai kuonan hyödyntäminen ja käyttö lannoitelain (711/2022) mukaisesti;

107 §

Soveltamisala

Lain 108—110 §:ää ei kuitenkaan sovelleta:

1) kaasutus- tai pyrolyysilaitokseen, jos jätteen lämpökäsittelyssä syntyvät kaasut tai nesteet käsitellään ennen niiden polttamista niin, että niiden polttaminen aiheuttaa vähemmän päästöjä kuin aiheutuu poltettaessa sellaisia markkinoilla saatavilla olevia vähiten saastuttava polttoaineita, joita voitaisiin polttaa laitoksessa, ja jos muiden päästöjen kuin typen oksidien, rikin oksidien ja pölyn osalta polttaminen ei aiheuta enempää päästöjä kuin jätteen poltto tai rinnakkaispoltto;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 18 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2028. Sen liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 alakohta f ja liitteen 4 kohta 9 tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026.

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitettua biokaasulaitoksesta ei ole tehty 115 a §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tai sillä ei ole 4 luvussa tarkoitettua ympäristölupaa, siitä on tehtävä 115 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus vuoden 2026 loppuun mennessä. Jos biokaasulaitosta koskeva lupahakemus on vireillä 1 päivänä tammikuuta 2026, toimivaltainen viranomaisen siirtää hakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetulla biokaasulaitoksella on ympäristölupa, biokaasulaitos voi jatkaa toimintaansa ympäristöluvan mukaisesti. Toimivaltainen viranomainen siirtää ympäristölupahakemuksen käsiteltäväksi ilmoitusmenettelyssä silloin, kun ympäristölupaa on tarpeen muuttaa 29 tai 89 §:n mukaisesti.

LUVANVARAISET TOIMINNAT

Voimassa oleva laki

TAULUKKO 1 Direktiivilaitokset

4. Kemianteollisuus; teollisessa mittakaavassa tapahtuva, alla mainittujen aineiden tai aineryhmien kemiallinen tai biologinen jalostaminen
a) Epäorgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:
– kaasut, kuten ammoniakki, kloori tai kloorivety, fluori tai fluorivety, hiilen oksidit, rikkiyhdisteet, typen oksidit, vety, rikkidioksidi, karbonyylikloridi
– hapot, kuten kromihappo, fluorivetyhappo, fosforihappo, typpihappo, kloorivetyhappo, rikkihappo, oleum, rikkihapokkeet
– emäkset, kuten ammoniumhydroksidi, kaliumhydroksidi, natriumhydroksidi
– suolat, kuten ammoniumkloridi, kaliumkloraaatti, kaliumkarbonaatti, natriumkarbonaatti, perboraatti, hopeanitraatti
– epämetallit, metallioksidit tai muut epäorgaaniset yhdisteet, kuten kalsiumkarbidi, pii, pii-karbidi

14. Muu toiminta

TAULUKKO 2 Muut laitokset

13. Jätteiden ammattimainen tai laitosmainen käsittely sekä jätevesien käsittely

f) Muu kuin taulukon 2 kohdissa 13 a, b ja e tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista

Ehdotus

TAULUKKO 1 Direktiivilaitokset

4. Kemianteollisuus; teollisessa mittakaavassa tapahtuva, alla mainittujen aineiden tai aineryhmien kemiallinen tai biologinen jalostaminen
a) Epäorgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:
– kaasut, kuten ammoniakki, kloori tai kloorivety, fluori tai fluorivety, hiilen oksidit, rikkiyhdisteet, typen oksidit, vety (*pois lukien veden elektrolyysillä tuotettu vety*), rikkidioksidi, karbonyylikloridi
– hapot, kuten kromihappo, fluorivetyhappo, fosforihappo, typpihappo, kloorivetyhappo, rikkihappo, oleum, rikkihapokkeet
– emäkset, kuten ammoniumhydroksidi, kaliumhydroksidi, natriumhydroksidi
– suolat, kuten ammoniumkloridi, kaliumkloraaatti, kaliumkarbonaatti, natriumkarbonaatti, perboraatti, hopeanitraatti
– epämetallit, metallioksidit tai muut epäorgaaniset yhdisteet, kuten kalsiumkarbidi, pii, pii-karbidi

14. Muu toiminta

a) Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa

TAULUKKO 2 Muut laitokset

13. Jätteiden ammattimainen tai laitosmainen käsittely sekä jätevesien käsittely

f) Muu kuin alakohdassa a, b ja e tarkoitettu jätelain soveltamisalaan kuuluvan jätteen käsittely, joka on ammattimaista tai laitosmaista, ei

*kuitenkaan liitteen 4 kohdassa 9 tarkoitetun
biokaasulaitoksen toiminta.*

ILMOITUKSENVARAISET TOIMINNAT

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9. Edellä 5 kohdassa tarkoitetun eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettava biokaasulaitos, jossa käsitellään sellaista lantaa, kasviperäistä rehujätettä, maitohuoneen ja eläintenpitotilojen pesuvettä sekä elintarvikkeeksi kelpaamatonta maitoa, joka on syntynyt kyseisessä eläinsuojassa. Biokaasulaitoksessa saa lisäksi käsitellä maa- ja metsätaloudessa syntyvää ympäristölle ja terveydelle haitatonta luonnonainesta sisältävää jätettä. Biokaasulaitoksessa saa käsitellä jätettä yhteensä alle 20 000 tonnia vuodessa

2.

Laki

jätelain 118 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 118 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa
714/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

118 §

118 §

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa
jätteistä, jos kysymyksessä on:

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa
jätteistä, jos kysymyksessä on:

5) elintarviketeollisuuden toiminta, joka on
ympäristönsuojelulain mukaan
ilmoituksenvaraista;

5) elintarviketeollisuuden toiminta, joka on
ympäristönsuojelulain mukaan
ilmoituksenvaraista, tai
ympäristönsuojelulain liitteen 4 kohdassa 9
tarkoitettun biokaasulaitoksen toiminta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki

ympäristövahinkorahastosta annetun lain liitteen 1 kohdan D muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövahinkorahastosta annetun lain (1262/2022) liitteen 1 kohdan D alakohta
4 ja
lisätään liitteen 1 kohtaan D uusi 12 alakohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

.

UUOSITTAINEN YMPÄRISTÖVAHINKOMAKSU

D. Maksuluokka 4	2 700 euroa
-------------------------	--------------------

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4. KEMIANTEOLLISUUS

Teollisessa mittakaavassa tapahtuva, alla mainittujen aineiden tai aineryhmien kemiallinen tai biologinen jalostaminen

a) Epäorgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:

– kaasut, kuten ammoniakki, kloori tai kloorivety, fluori tai fluorivety, hiilen oksidit, rikkiyhdisteet, typen oksidit, vety, rikkidioksidi, karbonyylikloridi

– hapot, kuten kromihappo, fluorivetyhappo, fosforihappo, typpihappo, kloorivetyhappo, rikkihappo, oleum, rikkihapokkeet

– emäkset, kuten ammoniumhydroksidi, kaliumhydroksidi, natriumhydroksidi

– suolat, kuten ammoniumkloridi, kaliumkloriatti, kaliumkarbonaatti, natriumkarbonaatti, perboraatti, hopeanitraatti

– epämetallit, metallioksidit tai muut epäorgaaniset yhdisteet, kuten kalsiumkarbidi, pii, piikarbidi

b) Orgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:

– yksinkertaiset hiilivedyt (suoraketjuiset tai rengasrakenteiset, tyydyttyneet tai tyydyttämättömät, alifaattiset tai aromaattiset)

– happea sisältävät hiilivedyt, erityisesti alkoholit, aldehydit, ketonit, karboksyylihapot, esterit ja esterien seokset, asetaatit, eetterit, peroksidit ja epoksihartsit

4. KEMIANTEOLLISUUS

Teollisessa mittakaavassa tapahtuva, alla mainittujen aineiden tai aineryhmien kemiallinen tai biologinen jalostaminen

a) Epäorgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:

– kaasut, kuten ammoniakki, kloori tai kloorivety, fluori tai fluorivety, hiilen oksidit, rikkiyhdisteet, typen oksidit, vety (*pois lukien veden elektrolyysillä tuotettu vety*), rikkidioksidi, karbonyylikloridi

– hapot, kuten kromihappo, fluorivetyhappo, fosforihappo, typpihappo, kloorivetyhappo, rikkihappo, oleum, rikkihapokkeet

– emäkset, kuten ammoniumhydroksidi, kaliumhydroksidi, natriumhydroksidi

– suolat, kuten ammoniumkloridi, kaliumkloriatti, kaliumkarbonaatti, natriumkarbonaatti, perboraatti, hopeanitraatti

– epämetallit, metallioksidit tai muut epäorgaaniset yhdisteet, kuten kalsiumkarbidi, pii, piikarbidi

b) Orgaanisten kemikaalien valmistus, kuten:

– yksinkertaiset hiilivedyt (suoraketjuiset tai rengasrakenteiset, tyydyttyneet tai tyydyttämättömät, alifaattiset tai aromaattiset)

– happea sisältävät hiilivedyt, erityisesti alkoholit, aldehydit, ketonit, karboksyylihapot, esterit ja esterien seokset, asetaatit, eetterit, peroksidit ja epoksihartsit

Voimassa oleva laki

- rikin hiilivedyt
- typen hiilivedyt, erityisesti amiinit, amidit, typpipitoiset yhdisteet tai nitraatit, nitrilit, syanaatit, isosyanaatit
- fosforia sisältävät hiilivedyt
- halogenoidut hiilivedyt
- organometalliyhdisteet
- muovit (polymeerit, synteettiset kuidut, selluloosapohjaiset kuidut)
- synteettiset kumit
- väriaineet ja pigmentit
- pinta-aktiiviset aineet
- c) Öljyn- tai kaasunjalostamo
- d) Kasvinsuojeluaineiden tai biosidien tuotanto
- e) Räjähdeiden tuotanto
- f) Fosfori-, typpi- tai kaliumpohjaisiin raaka-aineisiin perustuvien lannoitteiden (lannoitteet sisältävät joko yhtä ainetta tai niiden seosta) valmistus
- g) Lääkeaineita sisältävien tuotteiden, myös välituotteiden, tuotanto

Ehdotus

- rikin hiilivedyt
- typen hiilivedyt, erityisesti amiinit, amidit, typpipitoiset yhdisteet tai nitraatit, nitrilit, syanaatit, isosyanaatit
- fosforia sisältävät hiilivedyt
- halogenoidut hiilivedyt
- organometalliyhdisteet
- muovit (polymeerit, synteettiset kuidut, selluloosapohjaiset kuidut)
- synteettiset kumit
- väriaineet ja pigmentit
- pinta-aktiiviset aineet
- c) Öljyn- tai kaasunjalostamo
- d) Kasvinsuojeluaineiden tai biosidien tuotanto
- e) Räjähdeiden tuotanto
- f) Fosfori-, typpi- tai kaliumpohjaisiin raaka-aineisiin perustuvien lannoitteiden (lannoitteet sisältävät joko yhtä ainetta tai niiden seosta) valmistus
- g) Lääkeaineita sisältävien tuotteiden, myös välituotteiden, tuotanto

12. MUU TOIMINTA

Vedyn tuotanto veden elektrolyysillä, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa